Raadsmededeling openbaar

Nummer	:	
Datum	:	7 oktober 2026
B&W datum	:	6 oktober 2026
Beh. Ambtenaar	:	A. Penninx
Portefeuillehouder	:	H. van Lochem
Onderwerp	:	Akkoord van Groenlo Monitor 2025

Aanleiding:

In 2023 hebben de Achterhoekse gemeenten het Akkoord van Groenlo 3.0 vastgesteld. Daarin staan regionale afspraken voor de energietransitie en regionale samenwerking. Begin 2024 kwam daar het Regionale Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) uit voort. Dit programma bevat de afspraak om iedere twee jaar RU23 te monitoren. Deze Monitor 2025 wordt aan alle colleges voor vaststelling aangeboden.

Inhoud mededeling:

Met deze raadsmededeling informeren wij u over onze vaststelling en de uitkomsten van de Monitor 2025. Het Regionale Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) bestaat uit een inhoudelijk en cijfermatig ‘deel 1’ met doelstellingen en een ‘deel 2’ gericht op de regionale samenwerking. Beide zijn geëvalueerd. De Monitor 2025 hebben wij bij deze raadsbrief bijgevoegd en bestaat uit een relatief compact hoofddocument en vier bijlagen.

Monitoring met behulp van DatalabGO en een online dashboard
Het actuele dashboard is via deze link te vinden: Monitoring Akkoord van Groenlo (https://experience.arcgis.com/experience/fb2d7d4988ac477ead557fc350b2d014/page/Welkom)
Het dashboard maakt gebruik van openbare landelijke data en gemeentelijke bronnen en analyses. Omdat het monitoringdashboard continu in ontwikkeling is, kan het zijn dat pagina’s en diagrammen tussentijds zijn veranderd. Daarnaast actualiseren we periodiek de regionale datasets.

Conclusies inhoudelijke en cijfermatige deel
Het RU23 is de gemeentelijke uitwerking van het Akkoord van Groenlo 3.0. In 2025 is er voor de eerste keer een monitoring geweest van dit programma. RU23 ligt op koers om de doelstelling van 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990 te behalen. Het doel van een energieneutrale Achterhoek in 2050 vraagt echter nog om extra inspanningen, omdat momenteel slechts 15% van de energie duurzaam wordt opgewekt. We boeken vooruitgang op alle speerpunten, ca. de helft zijn nu al te halen met het bestaande beleid en regelingen. De andere helft is haalbaar met extra inspanningen.

Conclusies over de regionale samenwerking
De Achterhoekse gemeenten werken actief samen en investeren in capaciteit en uitvoering, maar ervaren ook hoge werkdruk en beperkte beschikbare tijd. De regionale samenwerking wordt positief beoordeeld, de governance, programmasturing en gezamenlijke organisatie moeten beter worden ingericht. Daarom wordt aanbevolen om de samenwerking verder te professionaliseren, meer capaciteit en expertise te organiseren om de ambities voor 2050 haalbaar te houden. Een belangrijke constatering uit de evaluatie is dat de regionale samenwerking een verbetering behoeft. Met name de aansturing en afstemming in het samenwerkende netwerk van de verschillende organisaties moet duidelijker worden. Daarnaast is de opgave van de warmte- en energietransitie zo omvangrijk dat het inefficiënt is om dit op gemeentelijk niveau zelfstandig te blijven doen. Daarom is een opdracht uitgezet bij de regionale werkgroep Monitoring die moet leiden tot een plan van aanpak hoe binnen de bestaande samenwerkingsstructuur tot verdere professionalisering kan worden gekomen en de uitvoerende realisatiekracht wordt vergroot.

Regionale samenwerking ondersteunt de gemeentelijke verduurzamingsopgave.
Ons eigen en het regionale uitvoeringsprogramma zijn beleidsmatig en operationeel aan elkaar verbonden. Hierdoor versterken ze elkaar. Goede voorbeelden van anderen nemen we over. En het schaalvoordeel van de Achterhoek zorgt voor efficiëntere uitvoering. Met de Monitor en het online dashboard van DatalabGO kunnen we onze eigen voortgang in de energietransitie zien.

Monitor 2025 geeft geen aanleiding voor directe aanpassing van ons beleid
De Monitor geeft wel aanleiding om mogelijke wijzigingen te onderzoeken en uit te werken. Het gaat hierbij onder andere om de volgende punten die moeten worden uitgewerkt:

- het verkennen van doelstellingen voor 2035 en/of 2040;
- aanvullende regionale aanpakken ontwikkelen ter ondersteuning van de warmtetransitie;
- het verduidelijken van de governance en verder professionaliseren van de samenwerking.

Mocht hierdoor aanpassing van het beleid noodzakelijk zijn, dan informeren wij u daarover.
De volgende Monitor verschijnt in Q2 van 2028 met peildatum 31 december 2027.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:
Akkoord van Groenlo RU23 Monitor 2025 hoofddocument
Bijlage 1 Cijfermatige evaluatie van doelen en speerpunten
Bijlage 2 Evaluatie van de regionale samenwerking
Bijlage 3 Analyse werkwijze gemeenten en samenwerking
Bijlage 4 Vooruitblik naar 2035

Monitoring Regionale uitvoeringsprogramma Energietransitie 2023

(Evaluatie Akkoord van Groenlo 3.0)

Regionale werkgroep evaluatie Akkoord van Groenlo
Matthew Vuijk, Olivier Markestein, Conny Huijskes
15 April 2026

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Resultaten en conclusies: hoe doen we het na 2 jaar RU?
   - 2.1 Resultaten op de speerpunten en doelen
     - Hoe doen we het op de twee hoofddoelen?
     - Hoe doen we het op de 7 speerpunten?
   - 2.2 De gemeentelijke inspanningen
     - Capaciteit en budgetten bij de verschillende gemeenten
     - De gemeentelijk inzet voor regionale werkzaamheden, de koppeling met RU23 en de speerpunten
   - 2.3 De regionale samenwerking
   - 2.3 De vooruitblik na 2035

3. Aanbevelingen, waar kunnen we verbeteren?
   - 3.1 Aanbevelingen voor het behalen van de doelen en speerpunten
   - 3.2 Aanbevelingen met betrekking tot de gemeentelijke inspanningen
   - 3.3 Aanbevelingen voor het verbeteren van de regionale samenwerking
   - 3.4 Vervolgstappen

Bijlagen

1. Cijfermatige evaluatie van de doelen en speerpunten
2. Regionale samenwerking (pakhuissessie)
3. Analyse werkwijze gemeenten en samenwerking
4. Vooruitblik naar 2035

1 Inleiding

In 2022 hebben de Achterhoekse gemeenten het Akkoord van Groenlo 3.0 vastgesteld. Met als doel om vol te blijven inzetten op de energietransitie en de regionale samenwerking en toe te werken naar een energieneutrale Achterhoek, uiterlijk in 2050. Eind 2023/ begin 2024 hebben de Achterhoekse gemeenten het Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) vastgesteld, bestaande uit een inhoudelijk en cijfermatig deel 'deel 1' met doelstellingen en een 'deel 2' gericht op hoe we de regionale samenwerking invullen.

In het Akkoord van Groenlo 3.0 is wat betreft de evaluatie het volgende afgesproken:

> *"We leggen de doelstellingen en activiteiten waar we op inzetten vast in een uitvoeringsprogramma met streefcijfers en met een tijdshorizon tot telkens 10 jaar vooruit. We monitoren de voortgang in een gezamenlijk proces en herijken het uitvoeringsprogramma iedere twee jaar."*

Dit document is de eerste monitoring van het Regionale Uitvoeringsprogramma Energietransitie (RU23). Op basis van dit document kunnen we het uitvoeringsprogramma bijsturen. Dit rapport bestaat uit een relatief compact hoofddocument en vier bijlagen. Deze bijlagen zijn vrij informatiedicht en bevatten de onderbouwing van de conclusies en aanbevelingen uit het hoofddocument.

In het hoofddocument kijken we in hoofdstuk 2 terug. Wat zijn de resultaten tot nu toe? Hoe doen we het op de verschillende onderdelen? Welke conclusies kunnen we trekken? In hoofdstuk 3 kijken we vooruit. Op basis van hoofdstuk 2 en de bijlagen worden in hoofdstuk 3 aanbevelingen gedaan om de RU23 bij te stellen.

Bijlage 1 richt zich op een kwantitatieve analyse (de peilstok 2025). Hierin staat de weergave van voortgang van de hoofddoelen en speerpunten van het Regionaal Uitvoeringsprogramma. Hiervoor is er samengewerkt met Datalab GO. Samen hebben we een dashboard ontwikkeld. De datasets en -bronnen van het dashboard worden doorlopend geactualiseerd. Het dashboard geeft een overzicht van de regionale en de gemeentelijke stand van zaken.

Bijlage 2 en 3 richten zich op de werkwijzen van de gemeenten afzonderlijk en de samenwerking tussen de gemeenten. Zo is er inzichtelijk gemaakt welke inspanningen de gemeenten afzonderlijk hebben gedaan. De hoeveelheid fte's, de budgetten en de bijdrage aan regionale werkzaamheden voor energietransitie komen aan de orde. We hebben geïnventariseerd welke activiteiten er zijn gedaan sinds de vaststelling van het Akkoord van Groenlo 3.0 op de zeven speerpunten. Er is ook aandacht gegeven aan de regionale samenwerking. Wat gaat er goed en wat kan er beter? Waar is bijsturing nodig? Zijn er aanpassingen nodig in de werkgroepen of de werkverdeling? En hoe jagen we het Akkoord van Groenlo verder aan? Er zijn ook andere ontwikkelingen die hierop aan sluiten. We willen binnen het Energieloket programmatisch gaan werken. En er wordt al samengewerkt op het gebied van warmte en binnen de RES.

Bijlage 4 is een blik op de toekomst, richting 2035 én 2050. Deze is het meest onzeker omdat er nationaal en internationaal veel aan de hand is, waarvan we de effecten op de Achterhoek niet goed kunnen inschatten. In kaart is gebracht welke beleidsontwikkelingen in onze omgeving we zien die invloed hebben op het Akkoord van Groenlo 3.0, de doelstellingen en/of activiteiten. Deze ontwikkelingen zijn de context voor ons beleid en uitvoering.

2 Resultaten en conclusies; hoe doen we het na 2 jaar RU23?

In dit hoofdstuk kijken we terug: wat zijn de resultaten van de RU23, twee jaar na inwerkingtreding? De conclusies zijn in 4 delen aangegeven: de doelen en speerpunten, de gemeentelijke inspanningen, de regionale samenwerking en een vooruitblik naar 2035.

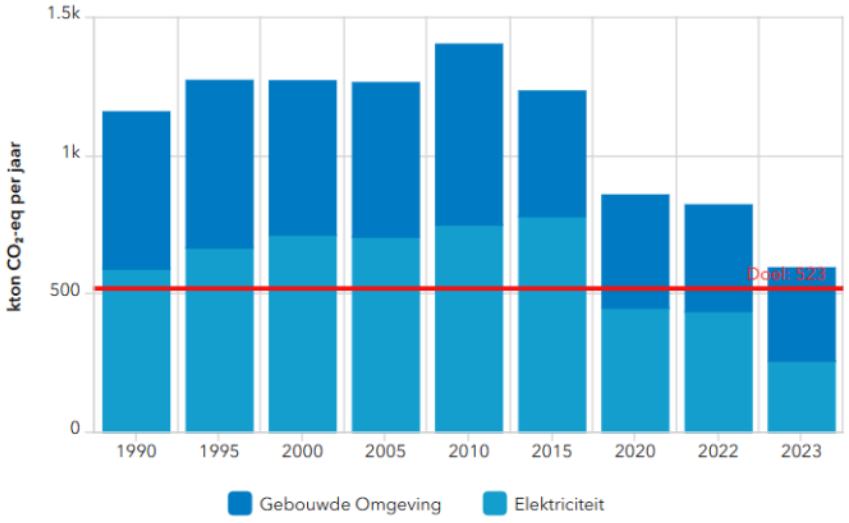
2.1 Resultaten op de doelen en speerpunten

Er zijn in het Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) twee hoofddoelen vastgelegd: 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990 en Energieneutraal uiterlijk in 2050. Om deze doelen te bereiken zijn er 7 speerpunten bepaald. Dit zijn de opgaven waar we ons als gemeenten op richten. Onze activiteiten zijn erop gericht de speerpunten te halen. In bijlage 1 hebben we de cijfermatige evaluatie van de doelen en speerpunten uitgewerkt. Hieronder staan de grote lijnen.

Hoe doen we het op de twee hoofddoelen?

Het eerste hoofddoel, 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990 lijkt haalbaar

Wat betreft de doelstelling 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990 kijken we in de monitor alleen naar de energetische CO_2 -uitstoot voor de speerpunten van de gemeente, namelijk de gebouwde omgeving en elektriciteit. Deze CO_2 -uitstoot is op basis van de monitor van Datalab GO gedaald van 1161 kton (1990), naar 825 kton (2022) en uiteindelijk naar 597 kton (2023). De procentuele daling van de CO_2-uitstoot t.o.v. 1990 bedroeg daarmee 29% t/m 2022 en 49% t/m 2023. De hoofddoelstelling voor 55% CO_2-reductie in 2030 schatten we daarmee in als haalbaar. De data van 2024 en 2025 zijn nog niet beschikbaar, maar zodra en deze er zijn wordt het dachboard geactualiseerd.

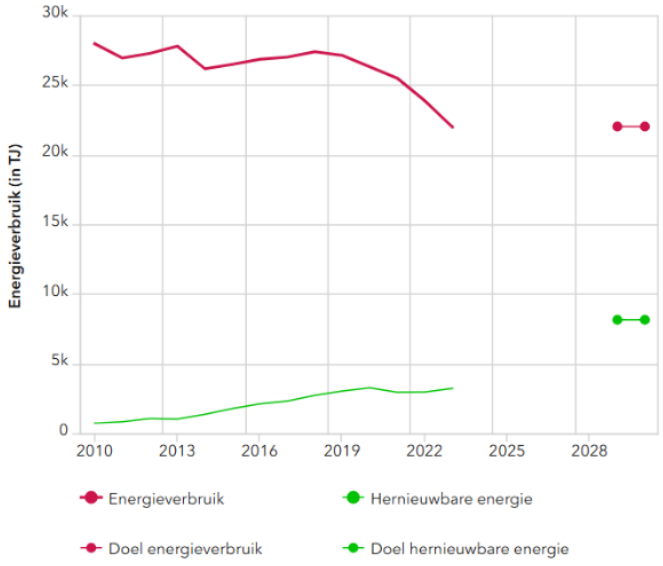

CO_2-uitstoot (equivalenten) voor gebouwde omgeving en elektriciteit (kton per jaar)

Voor het tweede hoofddoel, Energieneutraal in uiterlijk 2050, is nog veel te doen

Het tweede hoofddoel is energieneutraal in 2050, dat doel bereiken we als alle energie die we op jaarbasis gebruiken duurzaam wordt opgewekt. Wat betreft onze doelstelling Energieneutraal in uiterlijk 2050 kijken we niet alleen naar de gebouwde omgeving, maar naar het totale energieverbruik en de totale duurzame opwek. In 2023 werd volgens de monitor 15% van de in de Achterhoek benodigde energie duurzaam opgewekt in de regio. Het totale bespaardoel voor 2030 lijkt daarmee bereikt, het opwekdoel voor 2030 is nog niet binnen bereik.

Om energieneutraal te worden moeten de lijnen in de onderstaande afbeelding elkaar raken; dan zijn we 100% energieneutraal. In 2022 zaten we op 13% energieneutraal, dat is in een jaar verhoogd naar 15%. Op basis van dat tempo zijn er nog ruim 40 jaar bezig om energieneutraal te worden. Er hebben we als regio dus nog veel te doen.

Figuur 3 Totaal energieverbruik en aandeel hernieuwbare energie (Beide in TJ, cijfers worden geactualiseerd zodra ze beschikbaar komen)

Hoe doen we het op de 7 speerpunten?

In het Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) hebben we samen bepaald op welke speerpunten de gemeenten zich het beste kunnen richten, om de doelstelling 55% CO_2-reductie in 2030 en de doelstelling voor een energieneutrale Achterhoek in uiterlijk 2050 te (helpen) realiseren. Uiteindelijk zijn er in het

RU23 zeven speerpunten bepaald met voor ieder speerpunt eigen subdoelen (zie de onderstaande figuur).

Figuur 7 – De 7 speerpunten van de gemeenten

	2022	2030	Maatregel tot 2030	CO_2-reductie tov 1990
Gebouwde omgeving – Vraag naar energie				
Huishoudens Isolatie		623 TJ besparing warmtevraag t.o.v. 2022	36.000 woningen verduurzamen naar label B	1,3%
Huishoudens Verwarming	• Aardgasgebruik voor verwarming en warm water is 5450 TJ • Hybride WP in 2,3% van de huizen	• Gasgebruik daalt naar 4305 TJ • Hybride WP in 25% van de huizen	36.000 huishoudens vervangen de bestaande ketel door een (hybride) warmtepomp	0,5%
Huishoudens Zon-pv	197 MW vermogen (615 TJ productie)	383 MW (1196 TJ productie)	Verdubbeling van het aantal huizen met zonnepanelen	2,8%
Gebouwen Besparing	Aardgasgebruik voor verwarming is 1483 TJ	Aardgasgebruik daalt naar 997 TJ	• Alle gebouwen verduurzamen naar gemiddeld label B/A • 12,5% van de warmtevraag door hybride WP ingevuld	1,0%
Elektriciteit – Aanbod van energie – RES 1.0				
Zon op gebouwen	• 0,16 TWh • 15% van dakpotentieel benut	• 0,35 TWh • 25% van dakpotentieel benut	Verdubbeling van de productie	3,0%
Wind	0,165 TWh	0,546 TWh	Realisatie minimaal 23 windmolens van 5,5 MW	4,9%
Zon op veld	0,066 TWh	0,210 TWh	140 ha zonneparken in de pijplijn worden gerealiseerd	3,9%
Niet gealloceerd		0,244 TWh	Nog eens 15 windmolens of 200 ha zon op veld	

Bron: ETM

In bijlage 1 zijn de cijfermatige evaluatie van deze doelen en speerpunten verder uitgewerkt, de achterliggende cijfers zijn te vinden in de monitor van Datalab GO.

We boeken vooruitgang op alle speerpunten

De conclusie is dat we vooruitgang boeken op alle vlakken en een aantal doelen en speerpunten met de huidige inspanningen haalbaar lijken. Tegelijkertijd zijn er een aantal doelen en speerpunten waarop extra inspanningen nodig zijn om de doelen te kunnen halen. Dit wordt schematisch weergegeven in de onderstaande afbeelding.

Doel	Status
55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990	+
Energieneutraal in uiterlijk 2050	+/-
SP1: 623 TJ besparing op de warmtevraag t.o.v. 2022	+
SP1: 36.000 woningen verduurzamen naar label B	+
SP2: Gasgebruik daalt van 5450 TJ (2022) naar 4305 TJ (2030), oftewel minus 1145 TJ	+
SP2: 36.000 extra woningen met (hybride) warmtepomp	+/-
SP3: Opbrengst Zon-PV stijgt van 615 TJ (2022) naar 1196 TJ (2030), oftwel plus 581 TJ	+/-
SP3: Verdubbeling van het aantal woningen met zonnepanelen	+/-
SP4: Aardgasverbruik daalt van 1483 TJ (2022) naar 997 TJ (2030) (minus 486 TJ)	+
SP4: Alle gebouwen verduurzamen naar minimaal label B	+/-
SP4: 12,5% van de warmtevraag wordt door (hybride) warmtepomp ingevuld	+/-
SP5: Zon op gebouwen (RES)	+/-
SP6: Wind op land (RES)	+/-
SP7: Zon op veld (RES)	+

Legenda:	
+	= doel nog niet gehaald, waarschijnlijk wel haalbaar met huidige inspanningen
+/-	= doel nog niet gehaald, mogelijk wel haalbaar met extra inspanningen
-	= doel nog niet gehaald, waarschijnlijk niet haalbaar

Doelen en speerpunten: de strategie, aanpak en uitvoering

In de uitvoeringsagenda maken we onderscheid tussen de gekozen strategie, de aanpak en de uitvoering. Hieronder een overzicht van issues en de beoordeling van de haalbaarheid.

Doelen en speerpunten	Status

Strategie	Ons programma helpt onze samenwerking. We boeken vooruitgang op onze doelen, we lopen in de pas in Nederland.	+
	De hoofddoelstelling voor 55% CO_2-reductie in 2030 is haalbaar.	+
	Het opwekdoel voor 2030 is nog niet binnen bereik.	+/-
	De geopolitiek (Oekraïne, Iran) heeft onvoorspelbare impact op de energiemarkten en daarmee op gedrag van huis- en gebouweigenaren.	+/-
Aanpak	We hebben een duidelijk beeld bij onze hoofddoelen; de digitale monitor geeft inzicht.	+
	De niet-energetische broeikasgassen zitten niet binnen onze scope, maar vormen relatief een steeds groter aandeel van de CO_2-opgave. Moeten we dit heroverwegen?	+/-
	Netcongestie belemmert de voortgang op onze doelen.	-
Uitvoering	Halen van onze doelen gebeurt ook door inspanningen en doelen van derden (inwoners, bedrijven, partners). Ons stakeholdermanagement kan beter.	+/-
	Voor het meten van onze voortgang moeten we het soms doen met matige indicatoren en onvolledige datasets.	+/-
Legenda:	+ *Gaat goed*	+/- *Aandachtpunt*	- *Knelpunt*

2.2 De gemeentelijke inspanningen

Capaciteit en budgetten bij de verschillende gemeenten?

In totaal zijn er ongeveer 47 fte's werkzaam in de energietransitie in de acht gemeenten van de Achterhoek. Ons gezamenlijke Energieloket heeft een belangrijke rol in de uitvoering van het beleid. Alle gemeenten behalve Winterwijk maken gebruik van het Energieloket Achterhoek waar ook 26,5 fte's werkzaam zijn. Alle gemeenten hebben budgetten voor de uitvoering van het RU23, dit zijn vaak budgetten vanuit het Rijk. In bijlage 3 de inventarisatie van de beschikbare capaciteit en budgetten per gemeente.

Opvallend is:

- Winterwijk heeft de meeste mensen in dienst. Dit komt deels doordat ze geen gebruik maken van het Energieloket maar eigen mensen voor deze taken in dienst hebben. Het verschil in resultaat tussen het centrum duurzaam Winterwijk en het Energieloket is niet onderzocht.
- Een aantal gemeenten heeft naast de inzet van het Energieloket ook eigen capaciteit op de uitvoering (inwonersadviseurs, energiecoaches e.d.).
- De kleinere gemeenten Oost Gelre en Aalten hebben minder mensen in dienst, ze geven aan veel baat te hebben van de regionale samenwerking en het Energieloket.
- Doetinchem is de grootste gemeenten en heeft relatief, gezien de hoeveelheid inwoners, minder mensen in dienst voor de Energietransitie dan de andere gemeenten. In absolute aantallen heeft Doetinchem een gemiddeld aantal fte's op energietransitie.
- Er zijn vanuit het Rijk verschillende budgetten beschikbaar voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Deze budgetten zijn op dit moment toereikend. In de toekomst is vooral voor de warmtetransitie meer budget nodig.

De gemeentelijke inzet voor regionale werkzaamheden, de koppeling met RU23 en speerpunten

Er is gekeken in welke mate de gemeente aangehaakt is bij het regionale werkzaamheden, zoals bij werkgroepen, de RU23 en de activiteiten bij de speerpunten uit het RU23. Er zijn veel onderwerpen waar we regionaal in optrekken, dit gebeurt in regionale werkgroepen. Niet elke werkgroep is evenveel werk, sommige werkgroepen hebben meer werk en taken dan andere. In een werkgroep is niet elke gemeente vertegenwoordigd, maar dit hoeft ook niet. Er is in kaart gebracht hoeveel elke gemeente bijdraagt aan de regionale werkzaamheden. Ook hier is rekening gehouden met de grootte van de gemeente en de zwaarte van de taak in de werkgroep. We concluderen:

- Alle gemeenten zijn aangehaakt bij de werkgroepen, en er zijn verschillen in inzet.
- De gemeente Berkelland heeft een leidende rol in de regio, Oude IJsselstreek volgt.
- In de inventarisatie (bijlage 3) blijkt dat Doetinchem en Winterwijk in minder werkgroepen zitten dan andere gemeenten. Echter beide gemeenten zijn *wel* actief in een aantal grotere werkgroepen, en werkgroepen met veel taken. De inbreng van beide gemeenten in regionale werkzaamheden is daarmee voldoende.
- Gemeente Bronckhorst blijft wat achter bij de inzet in regionale werkgroepen.
- Alle gemeenten werken vanuit het RU23 en aan de 7 speerpunten uit het RU23.
- Het verwerken en borgen van het programma in een jaarplan en het vermelden in de P&C cyclus is nog niet overal in dezelfde mate ingeregeld.
- De gemeenten zijn in meer of mindere mate actief en succesvol op de 7 speerpunten. In bijlage 3 (3.3.2) staat een weergave.

De gemeentelijke inspanningen: de strategie, aanpak en uitvoering

In de uitvoeringagenda maken we onderscheid tussen de gekozen strategie, de aanpak en de uitvoering. Hieronder een beoordeling.

	De gemeentelijke inspanningen	**Status**
Strategie	Alle gemeenten werken vanuit het RU23 en aan de 7 speerpunten uit het RU23.	+
	Het borgen van het RU23 in een jaarplan en/of de P&C cyclus voor de langere termijn is niet overal voldoende ingeregeld. Commitment is niet altijd even duidelijk.	+/-
Aanpak	Alle gemeenten zijn aangehaakt bij de regionale overleggen en werkgroepen, verschillen in inzet is verklaarbaar.	+
	We hebben een gezamenlijke digitale werkomgeving via DatalabGO.	+
Uitvoering	De huidige bemensing in de werkgroepen heeft structureel tijdgebrek. Onvoldoende capaciteit voor alle activiteiten.	-
	We zijn niet 'in control' van onze werkvoorraad. Vaak overkomt het werk ons, en kunnen we onvoldoende terecht bij regionale werkgroepen of expertise.	-

Legenda:	+	*Gaat goed*	+/-	*Aandachtpunt*	-	*Knelpunt*

2.3 De regionale samenwerking

Er wordt veel samengewerkt en alle gemeenten geven aan daar baat bij te hebben. Alle gemeenten zijn blij met de regionale samenwerking. We profiteren allen dat we gezamenlijk optrekken, van de werkgroepen, de overlegstructuren e.d. Er is een wens naar een doorontwikkeling van de samenwerking. Veel dingen gaan goed, maar

100% tevreden zijn we nog niet. Er is commitment voor meer regionale samenwerking (zie bijlage 2 en 3). Wel moeten de voorwaarden van deze samenwerking goed worden uitgewerkt. Er zijn ook suggesties gedaan voor verbeteringen, hierover meer in hoofdstuk 3.

De samenwerking is nog niet zoals we onszelf dat in 2023 wel beloofd hebben

Voor de regionale samenwerking (governance) zijn afspraken gemaakt in de RU23. Deze afspraken hebben we vergeleken met de actuele werkwijze. Uit die vergelijking komt een heel duidelijke 'gap' naar voren: we besturen de samenwerking nog niet helemaal zoals we onszelf dat in 2023 wel beloofd hebben. Hieronder een aantal voorbeelden van governance afspraken uit de vastgestelde van RU23 die we nog *onvoldoende invulling* geven om de 'gap' te illustreren.

- Elke portefeuillehouder heeft voldoende mandaat en ruggespraak met het eigen college om besluiten te nemen in het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Duurzaamheid (BAO). De agenda van het BAO delen we ter kennisgeving met de Achterhoekse colleges. (RU23, 2.3.1)
- Het BAO-duurzaamheid is er ook om bij gelegenheid ook aanpalende onderwerpen (bijvoorbeeld: circulariteit; niet-energetische broeikasgassen) af te stemmen. (RU23, 2.3.1)
- Elke Duurzaamheidscoördinator (Duco) heeft voldoende mandaat, doorzettingsmacht, begrotingsruimte, tijd en de capaciteiten te hebben om werkzaamheden uit te voeren en te delegeren. (RU23, 2.3.2)
- Het Duco-overleg wijst ook een programma-secretaris aan. Deze ondersteunt het Duco-overleg en de voorzitters van de werkgroepen bij uitvoering en bij de monitoring van de samenwerking. (RU23, 2.3.1).
- Er is personele en inhoudelijke overlap tussen de RES Achterhoek en dit regionale uitvoeringsprogramma energietransitie. Een onderdeel van de professionaliseringsslag is om efficiëntie in inzet van mensen en middelen tussen beiden te organiseren, en een heldere afbakening.

Een aantal operationele samenwerkingsonderdelen is onvoldoende op orde.

Ook uit de inventarisatie (bijlage 2 en 3) blijkt dat er op het gebied van samenwerking kritische noten zijn;

- We runnen de RU23 en de overlapping met de RES niet op het niveau van professioneel programmamanagement. Deze expertise missen we.
- We hebben geen volledig beeld welke middelen de samenwerking tot haar beschikking heeft en we hebben geen goede afspraken hoe we daarover besluiten. We hebben geen programmabegroting.
- We hebben onvoldoende grip op het verdelen (prioriteren) van het werk en monitoren de inzet in werkgroepen niet. We hebben hier ook geen goede meetindicatoren voor kunnen vinden.

De regionale samenwerking: de strategie, aanpak en uitvoering

In de uitvoeringagenda maken we onderscheid tussen de gekozen strategie, de aanpak en de uitvoering. Hieronder een beoordeling.

	De regionale samenwerking	**Status**
Strategie	De intenties zijn goed en we werken aan gezamenlijke doelen.	+
	We voelen ons collega's in 1 samenwerkingsteam.	+
	We hebben onze uitvoeringsorganisaties Energieloket, DOA en ODA.	+
Aanpak	Voorstellen gaan vaak in consensus, lastige vraagstukken zijn we in staat in samenwerking op te lossen.	+
	Er gaat wel veel tijd verloren in overdracht en afstemming.	+/-

	Het 'huishouden' van de samenwerking is niet op orde. We runnen ons programma niet op het niveau van professioneel programmamanagement. Onze mensen- en middeleninzet is ongecoördineerd.	-
Uitvoering	Halen van onze doelen gebeurt ook door inspanningen en doelen van derden (inwoners, bedrijven, partners). Hen betrekken in de samenwerking moet beter.	+/-
	Het aansturen en monitoren van regionale werkgroepen is onvoldoende.	-

Legenda:	+	*Gaat goed*	+/-	*Aandachtpunt*	- *Knelpunt*

2.4 De vooruitblik naar 2035

Met het akkoord van Groenlo werken we toe naar een Energieneutrale Achterhoek, uiterlijk in 2050. We hebben afgesproken steeds met een tijdshorizon 10 jaar vooruit te kijken. Er zijn recent veel bovengemeentelijke doelstellingen vastgesteld waar we nog niet voldoende kans voor hebben gehad om te analyseren op impact op Achterhoekse schaal. In bijlage 4 een overzicht van de externe ontwikkelingen die de context van RU23 in de komende jaren zullen bepalen.

De vooruitblik na 2035; de strategie, aanpak en uitvoering

In de uitvoeringagenda maken we onderscheid tussen de gekozen strategie, de aanpak en de uitvoering. Hieronder een beoordeling.

	De vooruitblik naar 2035	**Status**
Strategie	2030 hebben we in beeld.	+
	We hebben nog geen doelen voor 2035 en 2040.	+/-
	Het beeld van de haalbaarheid van Energieneutraliteit in 2050 is niet helder.	-
Aanpak	We hebben geen aanpak voor de opschaling en benodigde middelen, met name voor de warmtetransitie.	+/-
Uitvoering	Afstemming met provincie en 8RHK over beleidsontwikkelingen verschilt per proces en vaak via een individuele gemeente in plaats van op regionale schaal.	+/-
	De afstemming met nationale programma's (RES, NPLW) loopt wel op regionale schaal, maar wordt ingevuld met tijdelijke budgetten en bemensing. Geen dekking voor invulling na 2027.	–

Legenda:	+	*Gaat goed*	+/-	*Aandachtpunt*	- *Knelpunt*

3 Aanbevelingen, waar kunnen we verbeteren?

Het Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23) bestaat uit twee delen: een inhoudelijk en cijfermatig deel ‘deel 1’ met doelstellingen en een ‘deel 2’ gericht op *hoe* we de regionale samenwerking invullen. Een goede samenwerking komt de inhoudelijke doelen ten goede.
De conclusie uit hoofdstuk 2 is dat we voor het inhoudelijk deel we redelijk op schema zitten. Het eerste hoofddoel voor 2030 is binnen bereik, maar voor het tweede hoofddoel gericht op 2050 is nog veel werk te doen.
Voor het tweede deel over “het hoe” of “governance van de samenwerking” is de huidige samenwerking een stevige goede basis. We kennen onze doelen, monitoren onze voortgang, we zijn een goed samenwerkend netwerk en de sfeer is collegiaal. Maar er is ook ruimte voor verbeteringen. We zijn kritisch op onszelf; het piept en kraakt bij onze capaciteit, het coördineren van de samenwerking kan beter, we maken bij onze bestuurders niet altijd duidelijk wat we van hen vragen en we hebben geconstateerd dat we de afspraken over de samenwerking RU23 (deel 2) niet altijd in praktijk brengen.

In dit hoofdstuk kijken we vooruit, er zijn aanbevelingen geformuleerd op basis van de resultaten en conclusies uit hoofdstuk 2 en de bijlagen. Waarin kunnen we de uitvoering verbeteren om de doelen van het Akkoord van Groenlo te halen? De aanbevelingen zijn in 3 delen aangegeven: de doelen en speerpunten, de gemeentelijke inspanningen en de regionale samenwerking. Voor de vooruitblik naar 2035 zijn geen aanbevelingen. Tot slot is een paragraaf gewijd aan aanbevelingen voor het vervolg.

3.1 Aanbevelingen voor het behalen van de doelen en speerpunten

Aanbeveling voor het behalen van de doelen
De conclusie is dat het eerste hoofddoel binnen bereik is. Voor het tweede hoofddoel is nog veel te doen. Vooral voor de opwek van duurzame energie is nog veel te doen. Er is geen directe aanbeveling voor deze hoofddoelen. Door het opvolgen van de overige aanbevelingen in dit hoofdstuk komen de hoofddoelen ook dichterbij.

Aanbevelingen voor het behalen van de speerpunten:

1. Voor een aantal speerpunten extra inspanningen nodig zijn om de doelen te kunnen halen. De aanbeveling is om binnen de werkgroepen meer aandacht te geven aan deze deze actiepunten, hier meer projecten en activiteiten voor te ontplooien. *Hoe* we dit gaan doen is nu nog niet duidelijk. Het gaat dan om de volgende speerpunten:
   - 36.000 extra woningen met een (hybride) warmtepomp
   - Verdubbeling van het aandeel woningen met zonnepanelen
   - Alle gebouwen (niet woningen) verduurzamen naar minimaal label B (label B of beter)
   - 12,5% van de warmtevraag van gebouwen (niet woningen) invullen via (hybride) warmtepomp
   - RES-doelen wind op land en zon op gebouw
2. De concrete aanbeveling is om hiervoor samen met de relevante stakeholders zoals het Energieloket Achterhoek, het Centrum Duurzaam Winterswijk en het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek (DOA) aanvullende aanpakken te bedenken en indien mogelijk uit te voeren gericht op woningen en overige gebouwen. Dit met als doel om in de periode t/m 2030 een extra versnelling te realiseren. De planvorming hiervoor zou in 2026 afgerond moeten worden, zodat vanaf 2027 gestart kan worden met de uitvoering.

3. Gemeenten geven het goede voorbeeld wat betreft het verduurzamen van overige gebouwen (niet woningen), door het gemeentelijke vastgoed versneld te verduurzamen. Hanteer hiervoor als uitgangspunt dat alle gemeentelijke gebouwen uiterlijk in 2040 energieneutraal moeten zijn, tenzij er sprake is van warmtenetontwikkelingen op die locatie. Op deze manier geven we als gemeenten ook het goede voorbeeld aan inwoners en bedrijven, die zelf uiterlijk in 2050 aardgasvrij moeten zijn.
4. We boeken vooruitgang in de CO_2-reductie van de gebouwde omgeving, via het besparen van energie en het duurzaam opwekken van energie. Dat heeft wel tot gevolg dat de opgave voor CO_2-reductie steeds meer bij de niet-energetische CO_2-uitstoot (bv. methaan) komt te liggen. Met alleen een focus op de gebouwde omgeving en de duurzame opwek gaan we de noodzakelijke CO_2-reductie na 2030 waarschijnlijk niet realiseren. Aanbeveling daarom is om bij het bepalen van nieuwe regionale doelen en speerpunten voor de periode na 2030, opnieuw te bekijken of de focus op (alleen) de gebouwde omgeving nog wel de juiste is.

3.2 Aanbevelingen met betrekking tot de gemeentelijke inspanningen

Aanbeveling m.b.t. capaciteit en budgetten

1. De budgetten voor de energietransitie moeten inzichtelijk zijn en aangewend worden voor de uitvoering van het RU23 én het gemeentelijke programma over energietransitie. De middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor de uitvoer van het klimaatakkoord (zoals CDOKE en de opvolgers hiervan) worden ook hiervoor aangewend.
2. Elke gemeente werkt toe naar een capaciteitsinzet zoals voor de energietransitie zoals in het ROB [1] is aangegeven. De capaciteit is afhankelijk van de grootte van de gemeente en varieert van 15 fte's voor kleine tot 30 fte's voor middelgrote gemeenten. Het is dus de gecombineerde inzet van een gemeente op gemeentelijk en regionaal niveau.
3. Onderzoeken of de manier van werken op uitvoeringsniveau, dus het contact van de energiecoaches, de klant- en inwonersadviseurs met woningeigenaren, geharmoniseerd kan worden. We nemen de beste praktijken van elkaar over. We combineren de regionale schaalvoordelen met lokale kennis en ervaringen.

Aanbeveling m.b.t. regionale werkzaamheden, de koppeling RU23 en de speerpunten

1. Alle gemeenten zetten zich relatief, afhankelijk van de grootte van de gemeente, in gelijke mate in voor de regionale werkzaamheden. De gemeenten die op dit moment minder regionale inzet hebben worden actiever.
2. De tips uit bijlage 3 (paragraaf 3.4) opvolgen:
    - capaciteit en de aansturing van het programma moet op orde zijn;
    - hou de focus vast op de RU23;
    - schakel gezamenlijk expertise in op deelonderwerpen;

[1] *Het ROB onderzoek dat aan deze fte inschatting ten grondslag ligt is te vinden op:*

*www.raadopenbaarbestuur.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2024/02/21/onderzoek-kosten-decentrale*http://www.raadopenbaarbestuur.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2024/02/21/onderzoek-kosten-decentrale-uitvoering-van-het-klimaat--en-energiebeleid/Rapport+Kostenonderzoek+klimaat-+en+energiebeleid+-+AEF+en+Improven.pdf*uitvoering-van-het-klimaat--en-energiebeleid/Rapport+Kostenonderzoek+klimaat-+en+energiebeleid+-+AEF+en+Improven.pdf*

- meer aandacht voor bewonersactivatie, bedrijven, maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed;
- werk toe naar een efficiënt (regionale) uitvoeringsorganisatie met lokale zichtbaarheid;
- leren van elders: kijk naar ervaringen elders.

3.3 Aanbeveling voor het verbeteren van de regionale samenwerking

Aanbevelingen m.b.t de regionale samenwerking

1. Professionaliseer de governance van de samenwerking en hiervoor advies te vragen van een externe expert. Het gaat dan om professioneel programmamanagement, opdrachtgeverschap, stroomlijnen van processen beter, afspraken vastleggen, besluitprocessen verhelderen e.d.
2. Maak een duidelijk overzicht hoe de verschillende onderdelen samenhangen en elkaar versterken. Denk daarbij aan de RES (opwek), RU23 (verduurzaming), de warmtetransitie en eventueel het energiesysteem. Daarnaast, maak het eenvoudiger om gezamenlijk experts aan te trekken op deelonderwerpen door het instellen van regionaal budget.
3. Het RU23 krijgt in elke gemeente een plek in de P&C. Vanwege de grillige dekkingsbronnen vanuit Den Haag is het van belang ook gezamenlijkheid in financiën op te zoeken. De regionale programma's moeten ook een begroting krijgen, gekoppeld aan de P&C-cyclussen van de gemeenten.
4. Aansluiten bij de doorontwikkeling van het Energieloket, deze uitwerken en afronden. Denk hierbij aan het programmatische werken, de bestuursopdracht en DVO. Geef ook aandacht hoe we omgaan met de lokale energiecoaches en inwonersadviseurs.
5. Hou ruimte voor eigen keuzes en experimenten; we maken afspraken over wat we regionaal doen en welke ruimte er is voor lokale initiatieven. Zo behouden we lokale competenties.
6. We zoeken meer samenwerking met andere gremia en stakeholders. Het RU23 is nu te veel alleen een gemeentelijke aangelegenheid. We moeten wel meer werk maken van ons gezamenlijke verhaal, zeker voor de horizon richting 2050. Anderen willen we mede-eigenaar maken van dit verhaal.
7. Houding en gedrag: we willen open en eerlijk naar elkaar zijn, en elkaar aanspreken op gedrag of resultaten. Dit kan door bijvoorbeeld structureel samenwerkdagen op locatie te organiseren, en intervisie houden over hoe we samenwerken en vergaderen (besluiten).

3.4 Vervolgstappen

Voor het verbeteren van de regionale samenwerking realiseren we ons dat dit een doorgaand proces is, dat is niet morgen geregeld. Daar speelt mee dat de werkdruk van alle collega's al erg hoog is, waardoor ook de bijdrage aan de regionale samenwerking regelmatig onder druk staat. We moeten continu keuzes maken. Tegelijkertijd duurt het hierdoor langer om de regionale samenwerking te verbeteren, verder te professionaliseren en efficiënter te maken. Terwijl je juist zou willen dat de regionale samenwerking je als gemeente zoveel helpt ontzorgen en versnellen, dat het alleen maar logisch is om zoveel mogelijk tijd in de regionale samenwerking te steken. Om de 'kip en het ei' situatie qua regionale samenwerking te doorbreken is het advies om via een bestuursopdracht een expert in te schakelen om de samenwerkingsvorm te professionaliseren.

Bijlagen:

1. Cijfermatige evaluatie van de doelen en speerpunten
2. Regionale samenwerking (Pakhuissessie)
3. Analyse werkwijze gemeenten en samenwerking
4. Vooruitblik naar 2035

Bijlage 1: Cijfermatige evaluatie van de doelen en speerpunten

1.1 Inleiding

1.1.1 Hoofddoelen Akkoord van Groenlo

In 2023 hebben de Achterhoekse gemeenten de regionale samenwerking op het gebied van de energietransitie opnieuw bekrachtigd via het Akkoord van Groenlo 3.0 en het daarbij behorende Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23). De hoofddoelen die zijn afgesproken in het Akkoord van Groenlo 3.0 en het RU23 zijn:

- Energieneutraal in uiterlijk 2050
- 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990

1.1.2 Speerpunten Akkoord van Groenlo

Vanuit het nationaal Klimaatakkoord en de vertaling naar de Achterhoek is de energie-gerelateerde CO_2-uitstoot in de Achterhoek in beeld gebracht in het RU23. Binnen het handelingsperspectief van de gemeenten in de energietransitie staan de sectoren elektriciteit en gebouwde omgeving centraal. Er is gekeken op welke speerpunten en subdoelen gemeenten zich het beste kunnen richten, om de doelstelling 55% CO_2-reductie in 2030 en de doelstelling voor een energieneutrale Achterhoek in uiterlijk 2050 te (helpen) realiseren. Uiteindelijk zijn er in het RU23 zeven speerpunten bepaald met voor ieder speerpunt eigen subdoelen (zie de onderstaande figuur 1).

Figuur 7 – De 7 speerpunten van de gemeenten

	2022	2030	Maatregel tot 2030	CO_2-reductie tov 1990
Gebouwde omgeving – Vraag naar energie				
Huishoudens Isolatie		623 TJ besparing warmtevraag t.o.v. 2022	36.000 woningen verduurzamen naar label B	1,3%
Huishoudens Verwarming	• Aardgasgebruik voor verwarming en warm water is 5450 TJ • Hybride WP in 2,3% van de huizen	• Gasgebruik daalt naar 4305 TJ • Hybride WP in 25% van de huizen	36.000 huishoudens vervangen de bestaande ketel door een (hybride) warmtepomp	0,5%
Huishoudens Zon-pv	197 MW vermogen (615 TJ productie)	383 MW (1196 TJ productie)	Verdubbeling van het aantal huizen met zonnepanelen	2,8%
Gebouwen Besparing	Aardgasgebruik voor verwarming is 1483 TJ	Aardgasgebruik daalt naar 997 TJ	• Alle gebouwen verduurzamen naar gemiddeld label B/A • 12,5% van de warmtevraag door hybride WP ingevuld	1,0%
Elektriciteit – Aanbod van energie – RES 1.0				
Zon op gebouwen	• 0,16 TWh • 15% van dakpotentieel benut	• 0,35 TWh • 25% van dakpotentieel benut	Verdubbeling van de productie	3,0%
Wind	0,165 TWh	0,546 TWh	Realisatie minimaal 23 windmolens van 5,5 MW	4,9%
Zon op veld	0,066 TWh	0,210 TWh	140 ha zonneparken in de pijplijn worden gerealiseerd	3,9%
Niet gealloceerd		0,244 TWh	Nog eens 15 windmolens of 200 ha zon op veld	

Bron: ETM

Figuur 1 De speerpunten uit de RU23

1.1.3 Monitoren van de hoofddoelen, speerpunten en subdoelen

In het Akkoord van Groenlo 3.0 is afgesproken om de doelstellingen en activiteiten waar we op inzetten vast te leggen in een uitvoeringsprogramma met streefcijfers en met een tijdshorizon tot telkens tien jaar vooruit. Er is vastgelegd dat we de voortgang in een gezamenlijk tweejaarlijks proces monitoren en indien nodig de doelstellingen en activiteiten ook herijken.

Datalab GO heeft een opdracht van de Achterhoekse gemeenten gekregen voor het monitoren van de energietransitie. Binnen die opdracht heeft Datalab GO het dashboard 'monitor Akkoord van Groenlo' opgezet, daarbij ondersteund door de regionale werkgroep Akkoord van Groenlo (+ monitoring). Het monitoring dashboard geeft weer hoe het ervoor staat met de hoofddoelen, de speerpunten en de subdoelen. We meten daarbij sommige subdoelen met afgeleide indicatoren. De indicator geeft een beeld of we op de juiste weg zijn met onze activiteiten om het subdoel te halen.

Het door Datalab GO ontwikkelde dashboard 'monitor Akkoord van Groenlo' staat op:

Monitor Akkoord van Groenlo

1.1.4 Opzet van deze bijlage

Deze bijlage, opgesteld door de regionale werkgroep Akkoord van Groenlo, geeft een inhoudelijke toelichting bij het cijfermatige monitoring dashboard van Datalab GO. In deze bijlage proberen we de belangrijkste bevindingen samen te vatten, de cijfers waar mogelijk te duiden en aanbevelingen te doen die in kunnen helpen bij het realiseren van de hoofddoelen, speerpunten en subdoelen.

In deze bijlage behandelen we eerst de hoofddoelen en vervolgens de afzonderlijke speerpunten. Er zitten linkjes in de tekst die verwijzen naar de juiste pagina van het monitoring dashboard. De afbeeldingen en grafieken hebben standaard betrekking op de hele Achterhoek (RES-regio Achterhoek), tenzij dit anders wordt vermeld.

1.2 Monitoring hoofddoelen

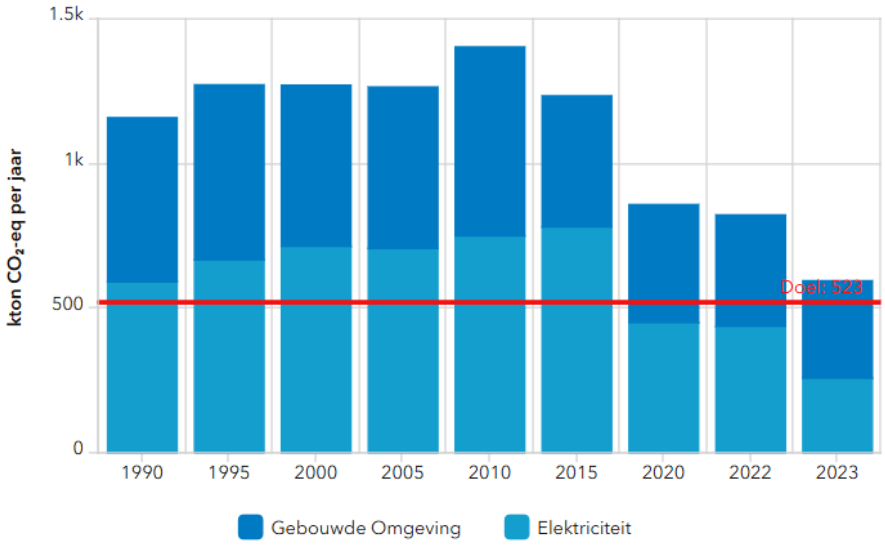
Er zijn twee hoofddoelen in het RU23 namelijk:

- 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990
- Energieneutraal in uiterlijk 2050

1.2.1 Bevindingen hoofddoel CO_2-reductie

Wat betreft de doelstelling 55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990 kijken we in deze monitor alleen naar de energetische CO_2 -uitstoot voor de speerpunten van de gemeente, namelijk de gebouwde omgeving en de elektriciteit. Deze CO_2 -uitstoot is op basis van de monitor gedaald van 1161 kton (1990), naar 825 kton (2022) en uiteindelijk naar 597 kton (2023). Dit is weergegeven in figuur 2. De procentuele daling van de CO_2-uitstoot t.o.v. 1990 bedroeg daarmee 29 % t/m 2022 en 49 % t/m 2023. De hoofddoelstelling voor 55% CO_2 -reductie in 2030 lijkt daarmee haalbaar.

Bij het onderdeel CO_2 -uitstoot door elektriciteit zijn er grote verschillen tussen de gemeenten. In de gemeente Oude IJsselstreek is op basis van de monitor vanaf 2022 sprake van een neutrale (nul) of zelfs negatieve CO_2 -uitstoot voor het onderdeel elektriciteit. Ook de gemeenten Berkelland en Winterswijk gaan vanaf 2023 ook richting een neutrale (nul) uitstoot. Bij de andere gemeenten (Aalten, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oost Gelre) is er een lichte daling van de CO_2 -uitstoot voor het onderdeel elektriciteit. De verklaring hiervoor is dat er in Oude IJsselstreek sinds 2022 veel windenergie wordt opgewekt en dat er sinds 2023 er veel zonne-energie is bijgekomen in de gemeenten Berkelland en Winterswijk. Deze realisaties zien we terug in deze cijfers.

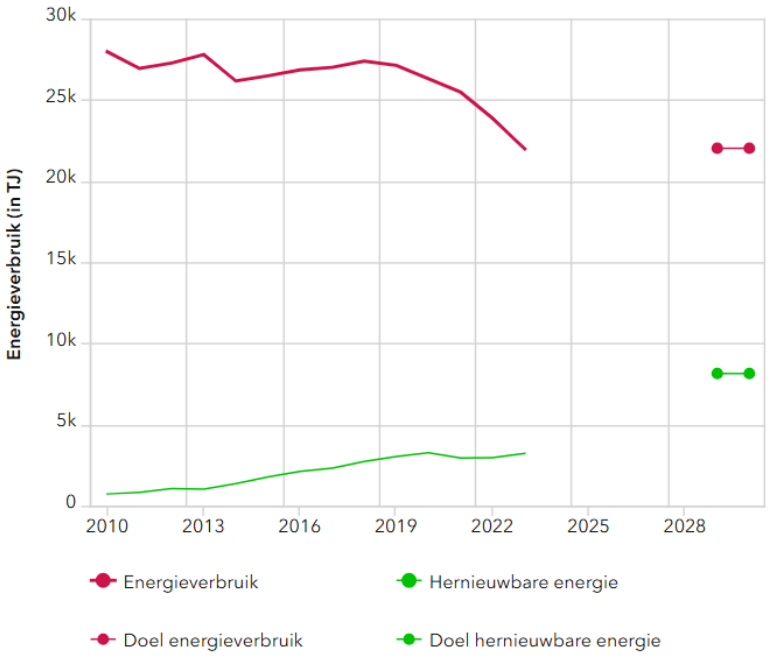
Figuur 2: CO_2-uitstoot (equivalenten) voor gebouwde omgeving en elektriciteit (kton per jaar)

1.2.2 Bevindingen hoofddoel energieneutraal

Wat betreft de doelstelling Energieneutraal in uiterlijk 2050 kijken we niet alleen naar de gebouwde omgeving, maar naar het totale energieverbruik en de totale duurzame opwek. In 2023 werd volgens de monitor 15% van de in de Achterhoek benodigde energie duurzaam opgewekt in de regio. Het totale bespaardoel voor 2030 lijkt daarmee bereikt, het opwekdoel voor 2030 is nog niet binnen bereik.

Wat betreft de realisatie van het bespaardoel voor 2030 moeten we ons realiseren dat de geopolitieke situatie rond de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende energiecrisis waarschijnlijk impact hebben gehad op de realisatie van extra energiebesparing door huis- en gebouweigenaren. De komende jaren zal duidelijk worden of hier sprake is van een eenmalig effect of een structurele gedragsverandering.

Om energieneutraal te worden moeten de lijnen in de onderstaande afbeelding (figuur 3) elkaar raken, dan zijn we 100% energieneutraal. In 2022 zaten we op 13% energieneutraal, dat is in een jaar verhoogd naar 15%. Op basis van dat tempo zijn er nog ruim 40 jaar bezig om energieneutraal te worden. Er is dus nog een hoop te doen!

Figuur 3 Totaal energieverbruik en aandeel hernieuwbare energie (beide in TJ cijfers worden geactualiseerd zodra ze beschikbaar komen)

1.2.3 Overige opmerkingen

- De bronnen die we voor het monitoren van de hoofddoelen van de monitor gebruiken bevatten nu gegevens tot en met 2023. Hierdoor is de monitor nog niet heel actueel wat betreft deze indicatoren. Er zijn op dit moment helaas geen actuelere gegevens beschikbaar. Bij de afzonderlijke speerpunten en subdoelen zijn er wel gegevens tot 2024 of zelfs 2025 beschikbaar.
- We moeten ons realiseren dat de monitor uitgaat van de CO_2-uitstoot van de gebouwde omgeving en de elektriciteit. De energetische CO_2-uitstoot van de landbouw, transport en industrie is hier geen onderdeel van. Ook de niet-energetische CO_2-uitstoot van landbouw en energie is hierin niet opgenomen.
- In 2022 bedroeg de totale energetische CO_2-uitstoot in de Achterhoek 1463 kton, in 2023 is dit gedaald naar 1286 kton (-12%). De totale niet-energetische CO_2-uitstoot bedroeg in 2022 1066 kton, in 2023 is deze minimaal dit gedaald naar 1062 kton (-0,3%). Doordat de energetische CO_2-uitstoot sneller daalt dan de niet-energetische CO_2-uitstoot verschuift de opgave in de Achterhoek steeds meer naar het niet-energetische deel (in 2023: 55% energetisch, 45% niet-energetisch). Aandachtspunt is om hier in de doorontwikkeling van de Akkoord van Groenlo opgave rekening mee te houden in relatie tot de doelen die we nastreven en de speerpunten die we kiezen. Met alleen een focus op de gebouwde omgeving en de duurzame opwek gaan we de noodzakelijke CO_2-reductie na 2030 waarschijnlijk niet realiseren.

1.3 Monitoring van de 7 speerpunten

1.3.1 Speerpunt 1 – Huishoudens isolatie

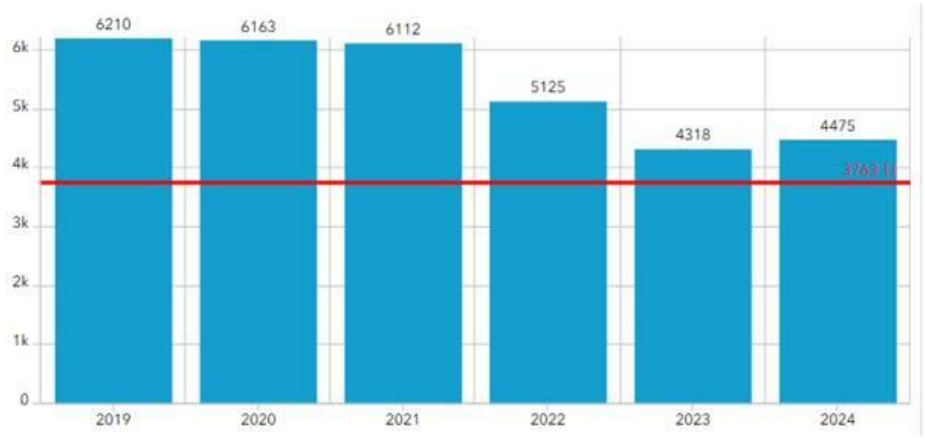
Speerpunt 1 (SP1) gaat over besparing bij huishoudens door isolatie. De doelen zijn:

- 623 TJ besparing op de warmtevraag t.o.v. 2022
- 36.000 woningen verduurzamen naar label B

Bij het monitoren van de besparing op de warmtevraag is gekozen voor een vertaalslag naar het monitoren van de aardgasvraag. Het is op basis van deze gegevens niet mogelijk om te bepalen welk deel van de aardgasbesparing door SP1 (besparing bij huishoudens door isolatie) en welk deel door SP2 (besparing bij huishoudens via duurzame verwarming) veroorzaakt wordt. We nemen daarom het doel voor SP1 en SP 2 samen. Het bijbehorende bespaardoel is dan ongeveer 542 TJ (niet alle warmtevraag betreft aardgas). Dat betekent dat de gecombineerde aardgasbesparing die we via SP1+SP2 willen realiseren in totaal 542 + 1145 = 1687 TJ bedraagt.

Bevindingen woningen besparing op de warmtevraag

- Het totale besparingsdoel voor 2030 voor SP1 en SP2 lijkt haalbaar. Het aardgasverbruik woningen is gedaald van 5125 TJ (2022), naar 4318 TJ (2023) en uiteindelijk naar 4475 TJ (2024). Dat is een daling van 650 TJ in twee jaar (-13%). Daarmee is in twee jaar tijd 39% van de bespaardoelstelling voor 2030 van SP1 en SP2 bereikt.
- Op basis van het aardgasverbruik woningen per gemeente heeft de gemeente Oude IJsselstreek de grootste aardgasbesparing bij woningen gerealiseerd (-14,4%) en de gemeente Doetinchem de kleinste aardgasbesparing (-11,0%). De onderlinge verschillen tussen de gemeenten zijn echter klein.
- Vanaf 2022 is er een sterke daling zichtbaar en in 2024 zien we een lichte stijging van het aardgasverbruik. We kunnen op dit moment nog niet inschatten of de stijging van het aardgasverbruik in 2023 een trendbreuk is of een eenmalig incident.

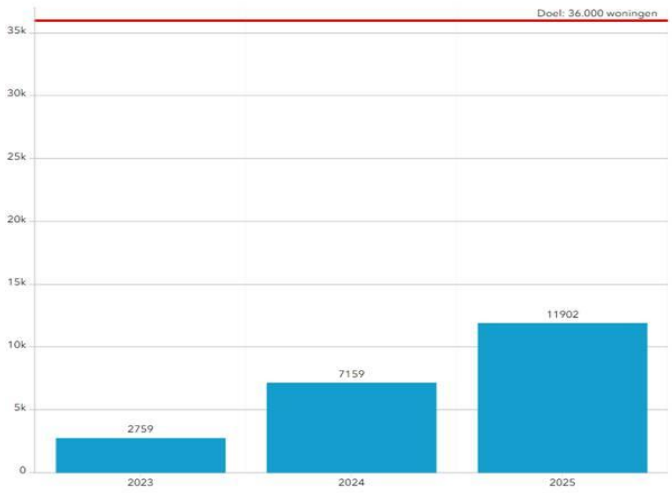
Figuur 4 Aardgasverbruik woningen (TJ, temperatuur gecorrigeerd)

Bevindingen woningen verduurzamen naar label B

- Eind 2025 hadden 43.630 woningen in de Achterhoek een energielabel B of beter, dat is 32% van de totale woningvoorraad (+/- 137.000 woningen). Houd er rekening mee dat ongeveer de helft van de woningen geen energielabel heeft en dat nieuwbouwwoningen (met energielabel) in deze

aantallen zijn meegenomen. De nauwkeurigheid van deze indicator voor het monitoren van het hoofddoel (aardgasbesparing) is hierdoor beperkt.

- Er is sinds 2022 sprake van een stijging van 11.902 woningen met energielabel B of beter, daarmee is 33% van de 2030 doelstelling gehaald. Ook hierbij moeten we ons realiseren dat nieuwbouwwoningen in deze aantallen zijn meegenomen.
- De gemeenten Doetinchem, Oost Gelre en Berkelland zijn de relatieve koplopers wat betreft deze energielabel indicator. De gemeenten Montferland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek de relatieve achterblijvers. Ook hier zijn de onderlinge verschillen klein.

Figuur 5 Toename van aantal woningen met energielabel B of beter (aantal) in de Achterhoek

1.3.2 Speerpunt 2 – Huishoudens verwarming

Speerpunt 2 (SP2) gaat over het overstappen van het gebruik van aardgas voor de verwarming naar duurzame warmtebronnen. De doelen zijn:

- Gasgebruik daalt van 5450 TJ (2022) naar 4305 TJ (2030), oftewel minus 1145 TJ
- 36.000 extra woningen met (hybride) warmtepomp

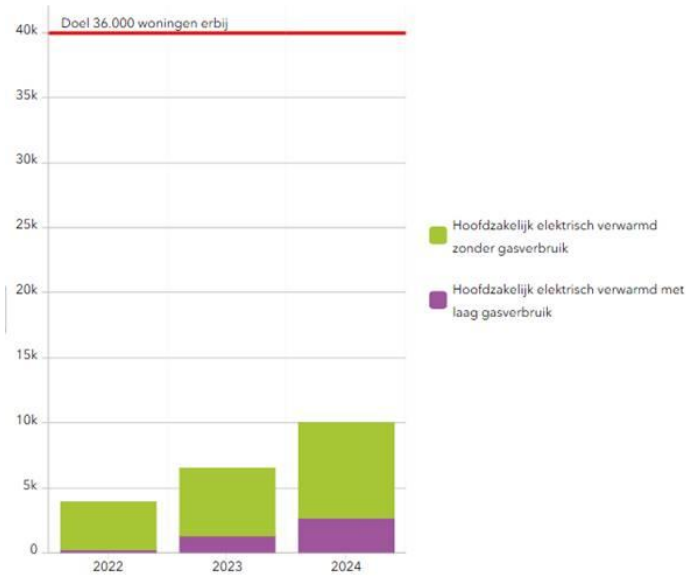
Bevindingen duurzame warmte bij woningen

Zoals bij SP1 aangegeven is ervoor gekozen om de doelen qua aardgasbesparing voor SP1 en SP2 te combineren. Dat betekent dat de aardgasbesparing die we via SP1+SP2 willen realiseren in totaal 542 + 1145 = 1687 TJ bedraagt. Zie voor de resultaten qua aardgasbesparing de tekst onder SP1.

- Eind 2024 hadden +/- 10.000 woningen in de Achterhoek een (hybride) warmtepomp, dat is ongeveer 7% van de totale woningvoorraad. In deze cijfers worden ook nieuwbouwwoningen meegenomen.
- In de jaren 2023 en 2024 zijn er +/- 3.000 woningen per jaar bijgekomen met een (hybride) warmtepomp. Het doel voor 2030 van 36.000 extra woningen met een (hybride) warmtepomp lijkt daarmee nog niet binnen bereik. Om deze doelstelling te halen moeten er vanaf 2025 jaarlijks +/- 5.000 woningen van een (hybride) warmtepomp worden voorzien. Het is daarbij belangrijk om te constateren dat er de laatste jaren geen groei (meer) zit in het aantal (hybride)

warmtepompen dat landelijk geplaatst wordt. Tegelijkertijd lijkt een aantal van 5000 woningen per jaar niet onrealistisch, helemaal als de landelijke regels op dit gebied aangescherpt zouden worden.

- De gemeenten Montferland, Oude IJsselstreek en Oost Gelre zijn de relatieve koplopers wat betreft deze (hybride) warmtepomp indicator. De gemeenten Berkelland en Winterswijk zijn de relatieve achterblijvers.

Figuur 6 Toename woningen met (hybride) warmtepomp (aantal, cumulatief)

1.3.3 Speerpunt 3 – Huishoudens Zon-PV

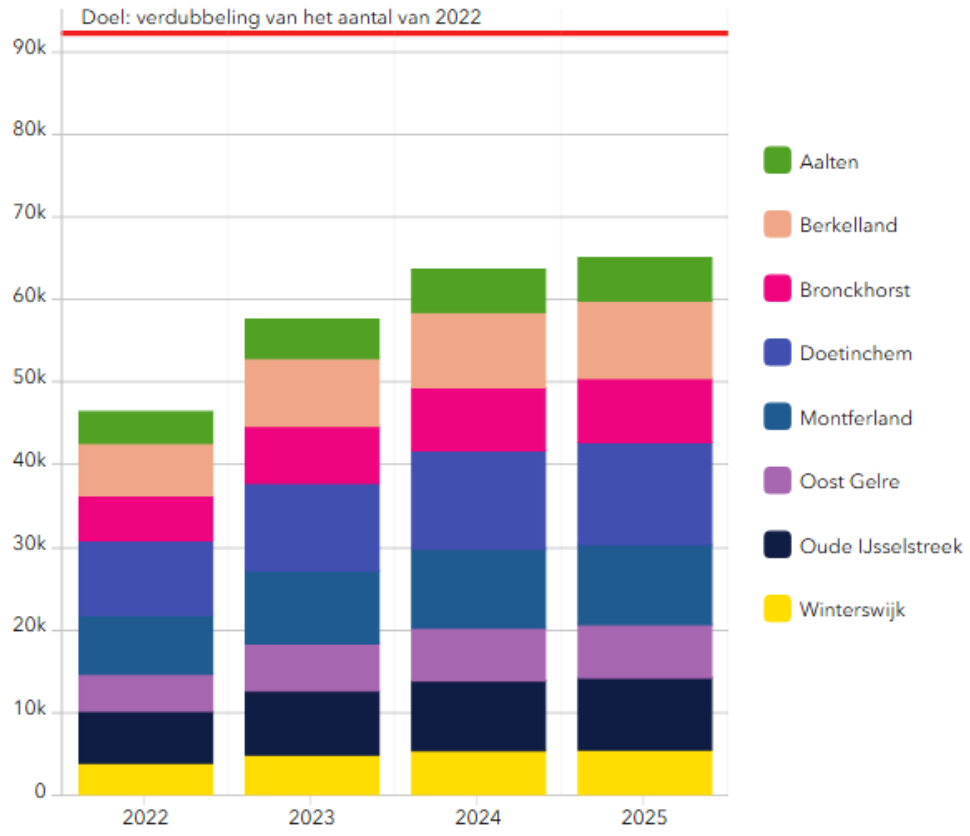
Speerpunt 3 (SP3) gaat over het meer zonne-energie bij woningen. De doelen zijn:

- Opbrengst Zon-PV stijgt van 615 TJ (2022) naar 1196 TJ (2030), oftewel plus 581 TJ
- Verdubbeling van het aantal woningen met zonnepanelen

Bevindingen Zon-PV bij huishoudens

- In 2024 lagen er op 47% van de woningen zonnepanelen. Daarmee doet de Achterhoek het relatief goed, in heel Nederland liggen er op 36% van de woningen zonnepanelen.
- In 2025 lagen er op woningen +/- 65.000 zonnepaneel installaties, die samen +/- 800 TJ aan duurzame energie opwekken. Daarmee is er sinds 2022 185 TJ aan opwekcapaciteit toegevoegd, wat gelijk staat aan 32% van de doelstelling.
- De doelstelling voor 2030 lijkt moeilijk haalbaar, hiervoor moet er vanaf 2026 jaarlijks 80 TJ aan opwekcapaciteit toegevoegd worden.
- Reden voor het feit dat minder inwoners voor zonnepanelen kiezen is waarschijnlijk het afschaffen van de salderingsregeling vanaf 2027 en de onzekerheid rondom terugleverkosten.
- De gemeenten Berkelland, Oost Gelre en Bronckhorst hebben het grootste percentage van het doel (verdubbeling aantal installaties) gerealiseerd, de gemeenten Montferland, Doetinchem en Aalten hebben de laagste groei gerealiseerd. Daar moet wel bij opgemerkt worden dat Montferland in 2024 al het hoogste percentage aan zonnepanelen had van de Achterhoek (58%).
- Hoewel de doelstellingen erg ambitieus zijn, in de praktijk moeten dan bijna alle woningen van zonnepanelen worden voorzien, zijn er wel mogelijkheden om de opbrengst van zon-pv te verhogen. Bijvoorbeeld door te communiceren dat zonnepanelen nog steeds een goede

verduurzamingsmaatregel zijn en nog steeds voldoende opleveren. En dat er steeds meer mogelijkheden komen om het directe eigen verbruik van zonnepanelen te verhogen, waardoor de energierekening daalt en inwoners meer in hun eigen energiebehoefte kunnen voorzien. Daarnaast zou een deel van de extra opwekcapaciteit gerealiseerd kunnen worden door bij vervanging voor nieuwere zonnepanelen te kiezen met een hogere opwek per vierkante meter.

Figuur 7 Zonnepaneel installaties op woningen (aantal)

1.3.4 Speerpunt 4 – Gebouwen besparing

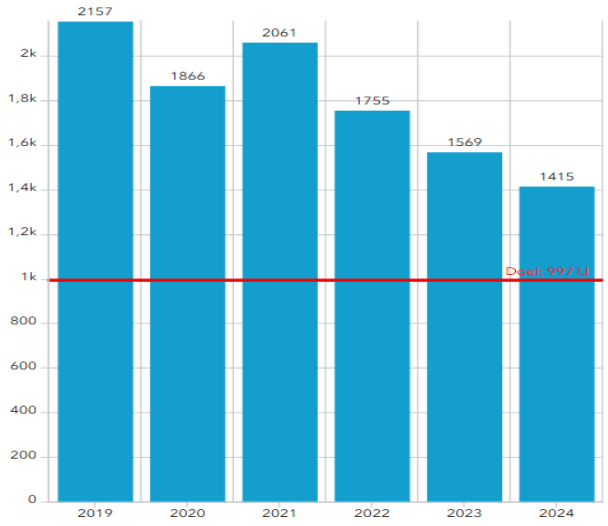
Speerpunt 4 (SP4) gaat over het verminderen van de warmtevraag en het overstappen op duurzame warmte bij niet-woningen. De doelen zijn:

- Aardgasverbruik daalt van 1483 TJ (2022) naar 997 TJ (2030) (minus 486 TJ)
- Alle gebouwen verduurzamen naar minimaal label B
- 12,5% van de warmtevraag wordt door (hybride) warmtepomp ingevuld

Bevindingen daling aardgasverbruik gebouwen

- Het aardgasverbruik niet woningen is o.b.v. de monitor gedaald van 1755 TJ (2022), naar 1569 TJ (2023) en uiteindelijk naar 1415 TJ (2024). Dat is een daling van 340 TJ in twee jaar (-19%). Daarmee is op basis van deze cijfers in twee jaar tijd 70% van de bespaardoelstelling bereikt.

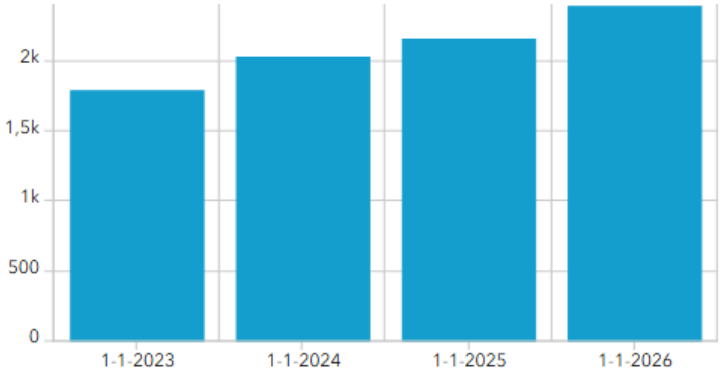
- We moeten ons realiseren dat het doel van 997 TJ aardgasverbruik in 2030 in de monitor wat vertekent, omdat volgens de RU23 het aardgasverbruik in 2022 1483 TJ was. Volgens de monitor was dit 1755 TJ. Dit verschil komt door een verschil in de peildatum van de gebruikte bronnen. Hierdoor realiseren we als we het doel van 997 TJ bereiken een grotere aardgasbesparing (758 TJ i.p.v. 486 TJ). We gaan ervanuit dat in het RU23 het bepaalde doel qua aardgasbesparing gerelateerd is aan de CO2-reductie die we willen realiseren, oftewel dat een besparing van 486 TJ nodig is om dit doel te halen. Daarom is de redenatie in deze bijlage dat we 70% van de doelstelling behaald hebben. In de volgende versie van de monitor bekijken we de correctheid van deze aannames opnieuw.

Figuur 8 Aardgasverbruik niet woningen (TJ)

Bevindingen gebouwen naar label B of beter

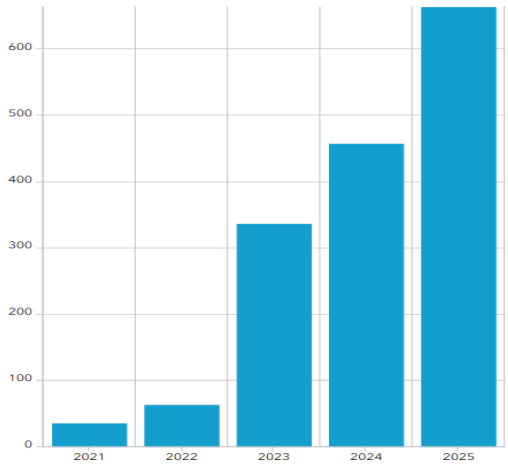
- In de periode 2023 t/m 2025 zijn er 610 gebouwen bij gekomen met energielabel B of beter. Eind 2025 hadden 2400 gebouwen een energielabel B of beter. In totaal waren er eind 2025 18.350 gebouwen (geen woningen) in de Achterhoek. Daarmee heeft 13% van de gebouwen een energielabel B of beter. De doelstelling om alle gebouwen te verduurzamen naar gemiddeld label A/B lijkt hiermee niet binnen bereik.
- De gemeenten Oude IJsselstreek, Doetinchem, Aalten en Winterswijk zijn de relatieve koplopers wat betreft de stijging van het aantal niet woningen met label B of beter. De gemeenten Berkelland, Bronckhorst, Oost Gelre en Montferland zijn de relatieve achterblijvers. Sowieso ligt er voor alle gemeenten nog een grote opgave om de subdoelstelling qua energielabels te halen.

Figuur 9 Aantal niet woningen energielabel B of beter

Bevindingen gebouwen met (hybride) warmtepomp

- In 2025 was er sprake van 664 gebouwen die via een (hybride) warmtepomp verwarmd worden. Daarmee heeft 3,6% van de gebouwen een (hybride) warmtepomp. De doelstelling om 12,5% van de warmtevraag via een (hybride) warmtepomp in te vullen lijkt hiermee niet binnen bereik. Kanttekening is dat de bron voor deze gegevens de ISDE-subsidie is, waardoor deze cijfers niet heel nauwkeurig zijn.

Figuur 10 Aantal niet woningen met (hybride) warmtepomp

1.3.5 Speerpunten 5 t/m 7 (RES)

De speerpunten 5 t/m 7 zijn gelieerd met de RES. We nemen ze daarom samen en halen de getallen uit de laatste voortgangsrapportage van de RES

SP5: Zon op gebouwen

Doelen 2030:

- Opbrengst zon-pv stijgt van 0,16 TWh (2022) naar 0,35 TWh (2030)
- Verdubbeling van de productie

SP6: Wind op land

Doelen 2030:

- Opbrengst wind op land stijgt van 0,165 TWh (2022) naar 0,546 TWh (2030)
- Realisatie minimaal 23 windmolens van 5,5 MW

SP7: Zon op veld

Doelen 2030:

- Opbrengst zon op veld stijgt van 0,066 TWh (2022) naar 0,21 TWh (2030)
- 140 ha zonneparken in de pijplijn worden gerealiseerd

Bevindingen SP5 t/m SP7

- Op 1 januari 2025 wordt in totaal 0,581 TWh per jaar aan grootschalige duurzame energie opgewekt in de Achterhoek. Daarnaast is er voor 0,145 TWh aan grootschalige initiatieven waarvan verwacht wordt dat dit met een bepaalde slagingskans op afzienbare termijn

gerealiseerd kan worden (harde pijplijn). Op basis van de huidige gerealiseerde projecten en de harde pijplijn zal de Achterhoek 0,725 TWh per jaar aan duurzame energie gaan produceren. Dit is 54% van het RES Achterhoek doel van 1,35 TWh voor 2030.

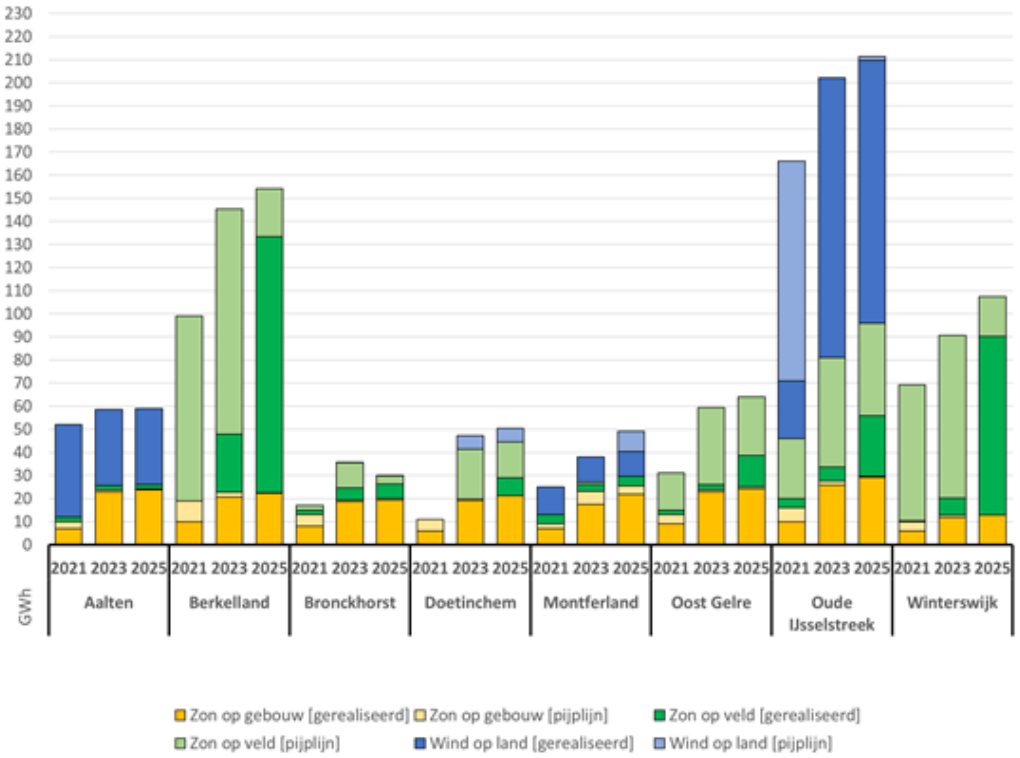
- Wanneer we kijken naar de verschillen per gemeente valt de grote bijdrage van de gemeente Oude IJsselstreek op. Wind neemt in die gemeente een groot deel van de realisatie voor haar rekening. Het windvermogen telt relatief hard mee door de drie à vier keer grotere bedrijfstijd van wind ten opzichte van zon. Ook de gemeenten Berkelland en Winterswijk hebben een grote bijdrage door groei in realisatie van zon op veld.
- In de RES 1.0 is het doel voor de opwek via grootschalige zon op gebouw in de Achterhoek vastgesteld op 0,35 TWh per jaar. In de RES 1.0 is ook aangegeven dat er een actieplan opgesteld diende te worden om deze doelstelling te kunnen realiseren. Inmiddels lijkt 0,35 TWh per jaar een ambitie die is ingehaald door de tijd. Door onder meer netcongestie is het zeer de vraag of deze opgave nog realistisch is.
- We hebben in RES 1.0 afgesproken om minimaal 0,546 TWh per jaar via wind op land op te wekken. Inmiddels is 0,158 TWh ofwel ca. 30% van het Achterhoekse RES 1.0 windbod gerealiseerd.
- In de RES 1.0 is het doel voor de opwek via grootschalige zon op veld in de Achterhoek vastgesteld op 0,21 TWh per jaar. Inmiddels is 0,248 TWh per jaar gerealiseerd. Hiermee zijn de doelstellingen voor zon op veld voor de RES Achterhoek dus al ruimschoots gehaald.
- Meer informatie over de voortgang van de RES (speerpunten 5 t/m 7) is te vinden in de monitor en in de voortgangsrapportage RES Achterhoek.

	RES 1.0 bod [TWh]	*Gerealiseerd 2025 [TWh]*	*Gerealiseerd t.o.v. bod [%]*	*Inclusief harde pijplijn 2025 [TWh]*	*Inclusief harde pijplijn t.o.v. bod [%]*
Zon op veld	0,210	0,248	118%	0,370	176%
Wind op land	0,546	0,158	29%	0,174	32%
Zon op gebouw	0,350	0,175	50%	0,181	52%
Niet-gealloceerd	0,244				
Totaal	**1,350**	**0,581**	**43%**	**0,725**	**54%**

Figuur 11 Realisatie opwek duurzame energie in 2025 ten opzichte van het RES 1.0 bod (bron: RES voortgangsrapportage)

- In januari 2026 hebben de Achterhoekse gemeenten ingestemd met de RES 2.0. RES 2.0 | RES Achterhoek. Er zijn afspraken gemaakt hoe het niet gealloceerde deel (0,244 TWh) wordt ingevuld. Dit gebeurt grotendeel met windenergie. In de tabel hieronder de verdeling.

RES 2.0: verdeling van het niet gealloceerde deel uit de RES 1.0	***TWh***
Wind Winterwijk (neemt een aandeel in de opgave)	0,079
Extra Zon op veld (Winterwijk; cable pooling mogelijk)	0,055
Extra windopgave alle gemeenten (per gemeente gebaseerd op oppervlakte)	0,11
Totaal (TWh)	**0,244**

Figuur 12 Totaal overzicht opwek duurzame energie in 2021, 2023 en 2025 per gemeente (bron: RES voortgangsrapportage)

1.4 Samenvattende conclusie

De conclusie is dat we vooruitgang boeken op allerlei vlakken en een aantal doelen en speerpunten met de huidige inspanningen haalbaar lijken. Tegelijkertijd zijn er een aantal doelen en speerpunten waarop extra inspanningen nodig zijn om de doelen te kunnen halen. Dit wordt schematisch weergegeven in de onderstaande afbeelding. In het hoofddocument 'Evaluatie Akkoord van Groenlo 3.0 en monitoring RU2023' staan de aanbevelingen die volgen uit deze conclusies.

Doel	Status
55% CO_2-reductie in 2030 t.o.v. 1990	+
Energieneutraal in uiterlijk 2050	+/-
SP1: 623 TJ besparing op de warmtevraag t.o.v. 2022	+
SP1: 36.000 woningen verduurzamen naar label B	+
SP2: Gasgebruik daalt van 5450 TJ (2022) naar 4305 TJ (2030), oftewel minus 1145 TJ	+
SP2: 36.000 extra woningen met (hybride) warmtepomp	+/-
SP3: Opbrengst Zon-PV stijgt van 615 TJ (2022) naar 1196 TJ (2030), oftwel plus 581 TJ	+/-
SP3: Verdubbeling van het aantal woningen met zonnepanelen	+/-
SP4: Aardgasverbruik daalt van 1483 TJ (2022) naar 997 TJ (2030) (minus 486 TJ)	+
SP4: Alle gebouwen verduurzamen naar minimaal label B	+/-
SP4: 12,5% van de warmtevraag wordt door (hybride) warmtepomp ingevuld	+/-
SP5: Zon op gebouwen (RES)	+/-
SP6: Wind op land (RES)	+/-
SP7: Zon op veld (RES)	+

Legenda:	
+	= doel nog niet gehaald, waarschijnlijk wel haalbaar met huidige inspanningen
+/-	= doel nog niet gehaald, mogelijk wel haalbaar met extra inspanningen
-	= doel nog niet gehaald, waarschijnlijk niet haalbaar

Bijlage 2: Regionale samenwerking

2.1. Monitor RU23, een beeld van onze samenwerking

Op 22 mei 2025 waren we met de groep van ambtenaren betrokken bij het DUCO-overleg/Akkoord van Groenlo bijeen in het Pakhuis in Zutphen. Het doel was om met elkaar op intervisie-achtige wijze met elkaar te praten over de huidige regionale samenwerking. Wat gaat goed, wat kan beter? Een externe gespreksleider heeft ons hierbij begeleid. Deze bijlage bevat enerzijds een reflectie op deze bijeenkomst. Anderzijds zijn ook aanvullende inzichten die tussen mei 2025 en nu naar voren zijn gekomen vanuit gesprekken rondom de samenwerking verwerkt. Deze bijlage bestaat uit:

- conclusies en aanbevelingen aan de samenwerking,
- conclusies die aan het einde door de groep en de externe begeleider zijn meegegeven.

NB. Een aantal conclusies en aanbevelingen zijn ook van toepassing op de manier waarop we samenwerking in en met ons Energieloket. Inmiddels zijn we daarmee al de nodige stappen verder.

2.2 Conclusies en aanbevelingen

De intenties van iedereen zijn gelijk; iedereen onderschrijft de toegevoegde waarde van samenwerken en de ambities uit het Akkoord van Groenlo; en iedereen wil ook leveren. We mogen trots zijn op wat we samen doen en al hebben bereikt. Iedereen wil ook de samenwerking naar een hoger niveau krijgen. Tegelijkertijd zitten we nog wel met een paar vraagstukken die we willen oplossen. Hieronder staan de belangrijkste oplosrichtingen (A-D).

A. Spanning gemeente vs samenwerking onderzoeken; samen naar een nieuw narratief

Mensen voelen spanning tussen het werken voor je eigen gemeente en leveren voor de regio. Terwijl het eigenlijk allemaal inhoudelijk over de energietransitie gaat. Wat zijn oorzaken van de spanning? Verschillen de interne en regionale agenda's zodanig dat het 'inleveren' als gemeente (van inhoudelijke prioriteiten, capaciteit, tempo, voorwaarden) voelt als een te grote concessie? Zijn de gemeentelijke organisaties wel voldoende gecommitteerd?

➔ *In de beleidsevaluatie AvG de onderlinge verschillen en spanning constateren. We zullen met aanbevelingen aan de 8 colleges komen voor bijsturing van gemeentelijk beleid en/of RU23.*

➔ *De raadskaders AvG en RES staan niet ter discussie. We moeten wel meer werk maken van ons gezamenlijke verhaal, zeker voor de horizon richting 2050. Anderen willen we mede-eigenaar maken van dit verhaal.*

B. Opdrachtgeverschap en governance professionaliseren

We hebben onvoldoende sturing op de verschillende onderdelen van de samenwerking. Hieronder scharen we ook de RES en 8RHK. Met als gevolg onvoldoende samenhang, gemiste koppelkansen, gebrek aan inzicht over de voortgang. Wie is de opdrachtgever van de werkgroepen en wie volgt de voortgang? Hoe monitoren en verdelen we tijd/geld/kwaliteit over de activiteiten van de werkgroepen, wie beslist daarover? We hebben ook geen structureel werkwijze voor het opstarten (en afronden) van werkgroepen of activiteiten. We doen het nu op basis van 'het ad hoc goede idee', collegiaal vertrouwen en een 'geen bezwaar, laat maar gaan'-houding.

➔ *Advies: expertise inschakelen die ons als professionals werkenderwijs gaat bijscholen in het voeren van professioneel programmamanagement en opdrachtgeverschap. De regionale programma's RES (opwek), RU (verduurzaming), warmte (apart programma?) en toekomstig ES (energiesysteem) moeten een goede governance krijgen.*
➔ *Advies: stel een regionaal programmateam samen die het overzicht houdt, de samenwerking faciliteert en de afzonderlijke programma's/activiteiten ombuigen naar een coherent geheel. Start hierbij met het in kaart brengen van de huidige activiteiten in een doelen-en-inspanningen-netwerk (DIN). In het team zitten mensen die namens de samenwerking opereren, zonder gemeentelijk belang. Denk aan rollen zoals de regio coördinator warmte, programmamanager RES, een secretaris en externe betrekkingen/communicatie.*

Vanwege de grillige dekkingsbronnen vanuit Den Haag is het van belang ook gezamenlijkheid in de governance van onze financiën op te zoeken. We hebben in de RU23 ingeschat dat voor de regionale samenwerking 5-10% van de CDOKE nodig is voor de regionale samenwerking, maar het aan de individuele gemeenten overgelaten hoe dit te bestemmen. We hebben ook geen structureel inzicht in een ieders inzet.

➔ *Advies: stel voor de uitvoering van het akkoord van Groenlo een begroting vast, gekoppeld aan de P&C-cyclussen van de gemeenten.*

C. Ruimte voor eigen keuzes en experimenten creëren

Meer samenwerken, betekent dat altijd de groepsdruk van 'altijd alle 8 gelijk'? Zijn er opt-outs mogelijk? Waar zit de ruimte om als gemeente een individuele keuze te maken? Vooropstaat dat meer samenwerken een gedeeltelijk verlies van gemeentelijke autonomie betekent. Wel erkennen we dat er ruimte nodig is om nieuwe dingen te proberen. En dat gaat vaak beter in je eentje of een kleinere groep. Maar voorwaardelijk moet zijn dat dit de bestaande operatie niet in de weg zit, transparant gebeurt en dat geleerde lessen gedeeld worden. Uitgangspunt: een geslaagde pilot schalen we regionaal op.

➔ *We houden een lijst bij van individuele onderzoeks- en ontwikkelingstrajecten, een 'ontwikkelagenda'. Dit is ook onderdeel van onze DIN. Voorstellen gaan naar DUCO voor conformiteit met akkoord van Groenlo en signalering van koppelkansen; met procesafspraken wanneer evaluatie en hoe regionale opschaling plaatsvindt.*
➔ *Oude IJsselstreek geeft aan de inwonersadviseurs en hun werkwijze mogelijk te integreren in de regionale aanpak met het Energieloket. Winterswijk geeft aan meerwaarde te zien om weer aan te sluiten bij het Energieloket en wil dit met Energieloket en de werkgroep verder verkennen. Beide gemeenten geven wel aan dat hun lokale aanpak meer biedt dan het huidige Energieloket. Het adopteren van die aanpakken door Energieloket heeft meerwaarde.*

D. Laten we niet vergeten dat het vooral mensenwerk is

Een rode draad door de sessie was ook de 'mens-kant' met (kloppende) tegelwijsheden als 'samenwerken is een werkwoord'; 'het gaat erom hoe je iets zegt'. De samenwerking kunnen we versterken door elkaar meer op te zoeken, elkaars sterktes/zwaktes te kennen en onderlinge relaties te verbeteren. Of, in één woord: *Teambuilding*. Overtrokken geïdealiseerd: de Achterhoekse Energietransitie moet voelen als de veilige haven waar je als professional gewaardeerd voelt en tot je recht komt, en waarbij het eigenlijk niet uitmaakt welke gemeente je werkgever is.

➔ *We willen open en eerlijk naar elkaar zijn, en elkaar aanspreken op gedrag of resultaten. We gaan structureel samenwerkdagen op locatie organiseren. Dit kunnen we combineren met een DUCO, RES-regie, kennissessie of praktijkbezoek, maar hoeft niet. We gaan intervisie doen over hoe we samenwerken en vergaderen (besluiten).*
➔ *We moeten de groep ook versterken in kwaliteit en capaciteit. Starters en zij-instromers willen we aantrekken en goed laten landen in de samenwerking.*

2.2 Conclusies aan het einde van de sessie

De highlights van de dagbegeleider om prioriteit te geven

- Capaciteit, ontmoeting en tijd ontzorgen. Contactmomenten buiten de vergaderingen om.
- Iedereen conformeren aan regionale afspraken.
- Rolonduidelijkheid wegnemen en mandaten afspreken.
- Elkaar feedback geven, elkaar aanspreken.

Reacties van aanwezigen: Waar ben je blij mee in de samenwerking?

- Akkoord van Groenlo, mooie stip op de horizon; hoe we überhaupt regionaal samenwerken ondanks de complexiteit; zonder wrijving geen glans; als regio zijn we een voorbeeld in samenwerking.
- ONS Energieloket Achterhoek; dat er resultaat komt in verduurzaming.
- Dezelfde intrinsieke motivatie; we willen allemaal regionaal samenwerken, hoe verschillend we ook zijn.
- De regiocollega's: betrokken; grote enthousiasme, passie, inzet voor de mooie spannende, uitdagende opgave; we staan we elkaar klaar; vakidioten; de discussie, hoe hoogover ook, gaat altijd over de inhoud.
- Dat deze bijeenkomsten georganiseerd zijn en we kritisch zijn op samenwerking en open staan voor vervolgstappen; dat we gezamenlijk openstaan om te leren.
- De lef van onze wethouders richting provincie en rijk.
- De gezamenlijke uitvoering: WACO coördinator; AGE bv; SMP-aanvraag; werkgroepen die zaken uitwerken.

Stickers: Wat kan er beter in de samenwerking? Of, wat wil je meer uit de samenwerking krijgen?

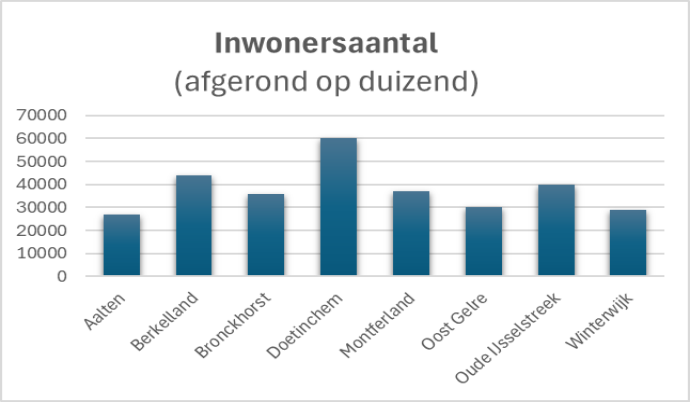
- 9. tijd/ontzorgen: weinig contactmomenten buiten reguliere vergaderingen, teambuilding.
- 8. Rol- en structuuronduidelijkheid in de samenwerking; mandaat voor werkverdeling.
- 8. Conformeren aan regionale afspraken; bestuurlijke, ambtelijk en organisaties.
- 5. Elkaar eerlijke feedback geven en samen professioneel leren, bestuurlijk en ambtelijk.
- 3. AvG afspraak: elkaar aanspreken. In de praktijk doen we dat niet op resultaten/voortgang.
- 3. Kennis, de energietransitie is voor iedereen nieuw, gebrek aan kennis is soms moeilijk.
- 2. tijd nemen voor feedback geven.
- 2. Capaciteit, iedereen is te vol. Regio kan ontzorgen.
- 1. zichtbaar/deelbaar maken wat er al is (collectieve geheugen).
- 1. onevenredige bijdrage; er zijn gemeenten die zich in verhouding meer inzetten voor de regionale samenwerking dan anderen.
- 1. gebrek aan bestuurlijke daadkracht/doorzetkracht.
- 1. goede sturing, betrokkenheid bestuurders onvoldoende.
- 0. meer lef/eigenheid in de samenwerking om de doelen te bereiken.
- 0. verschillen tussen de organisaties: tempo, focus, cultuur, werkdruk, bezetting, kwaliteit in doel en resultaat. Verschil in formats/gemeentelijke context, politieke keuzes.

Bijlage 3: Analyse werkwijze gemeenten en samenwerking

We hebben de inspanningen van de afzonderlijke gemeenten in kaart gebracht en een kwantitatieve analyse gemaakt van de samenwerking. Er zijn vragen gesteld over de afzonderlijke inspanningen van de gemeenten maar ook over hoe er gedacht wordt over de regionale samenwerking.
De gemeentelijke inspanningen zijn in kaart gebracht door het invullen van een vragenlijst. Deze vragenlijst is besproken met de werkgroep. De vragenlijst en de gesprekken waren de input voor dit document. Het gaat nadrukkelijk over een zelfevaluatie, een bepaalde subjectiviteit zit in de antwoorden. Zo heeft niet elke gemeente de vragen op dezelfde manier begrepen.
In dit document beschrijven we de uitkomsten van de kwalitatieve analyse en geven een samenvatting.

3.1 Grootte van gemeente, aantal fte's en budget

Niet iedere gemeente in de Achterhoek is even groot. De grotere gemeenten hebben doorgaans meer budget en meer personeel voor het behandelen van hetzelfde aantal vakgebieden als de kleinere gemeenten. Dat maakt het op bepaalde terreinen moeilijk gemeenten met elkaar te vergelijken. Op een aantal onderdelen, waar het zinvol is, hebben we daarom naast de absolute cijfers ook relatieve cijfers in kaart gebracht om gemeenten te vergelijken. Hieronder ter indicatie de inwoneraantallen afgerond per 1000 inwoners.

De Rijksoverheid heeft budget toegezegd tot en met 2030 voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Hierdoor is vanaf 2025 meer budget beschikbaar gekomen voor de personele inzet van gemeenten voor deze uitvoering. In de jaren 2023, 2024 en 2025 is er een SpUk CDOKE[1] geweest. Hierdoor is ook in de Achterhoek meer personeel geworven voor de energietransitie. Voor 2026 zijn 'CDOKE-gelden' in het gemeentefonds opgenomen (zie ook 3.1.3)

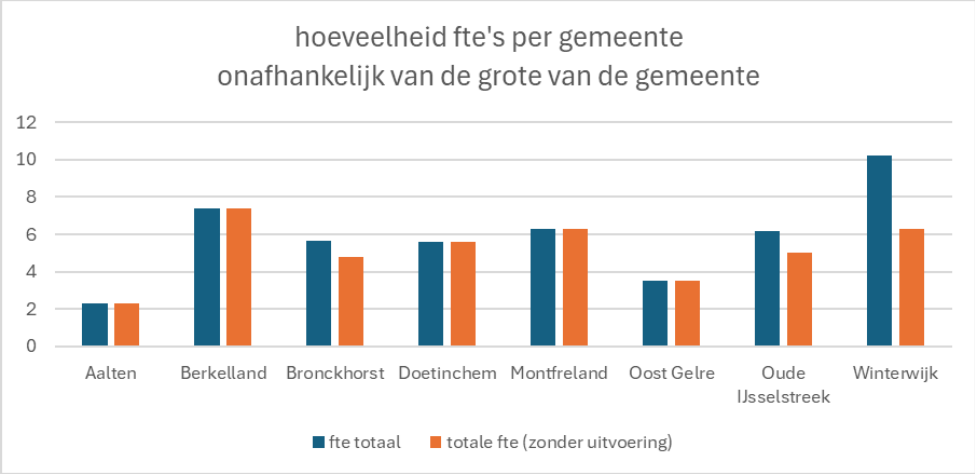
3.1.1 Capaciteit per gemeente (fte's)

Er is per gemeente een inventarisatie gedaan van het aantal medewerkers dat zich bezighoudt met energietransitie, in fte's. De cijfers geven de inschattingen op 1-1-2026 weer en worden weergegeven in de figuur hieronder. De nog niet ingevulde vacatures zijn meegerekend. Het zijn de fte's die betrekking hebben op energietransitie, dus géén klimaatadaptatie of circulaire economie. De

[1] *Spuk CDOKE: Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/cdoke*.

administratieve, juridische en financiële ondersteuning binnen gemeenten is niet meegeteld, maar RO-werkzaamheden en communicatie wel. Ook de inhuur van bijvoorbeeld projectleiders op specifieke thema's die deels met energietransitie te maken hebben is niet meegerekend[2].

De figuur hieronder geeft het absolute aantal fte's weer, er is geen onderscheid is gemaakt tussen grotere en kleinere gemeenten.

Figuur 1: aantal fte's in totaal per gemeente (met en zonder uitvoering). Met "uitvoering" worden de ambtenaren bedoelt die individueel mensen adviseurs over verduurzaming van hun woningen, en hiervoor beschikbare subsidies en leningen. Het gaat over bijvoorbeeld energiecoaches en inwonersadviseurs.

Uitvoeringscapaciteit gemeenten vs. inzet Energieloket Achterhoek

De grafieken met het aantal fte per gemeente geven een globaal beeld maar zijn niet helemaal goed vergelijkbaar door;

- de inzet van overig gemeentelijk personeel voor de uitvoering (bij 3 van de 8 gemeenten);
- de inzet van het Energieloket (bij 7 van de 8 gemeenten);
- de extra taken die zijn belegd bij het Energieloket door sommige gemeenten.

Aantal fte's en inzet Energieloket
Voor Energieloket Achterhoek zijn in totaal 40 mensen werkzaam vanuit Agem Energie Experts, waarvan 29 in directe uitvoering (ca. 20 fte's) en 11 in directie, management en staf (ca. 6,5 fte's). Daarnaast zijn in de externe schil 25 vrijwillige energiecoaches, 5 bespaarcoaches, 1 cultuurverbinder/tolk, 6 energieadviseurs, 2 financieel adviseurs en 3 projectadviseurs/ondersteuners actief. *Dit personeel wordt deels projectmatig in 8 gemeenten ingezet (in Doesburg wel, in Winterwijk niet), waardoor de inzet niet gelijk verdeeld is over de 8 gemeenten.*

Drie gemeenten hebben specifieke mensen in dienst voor de uitvoering. Het gaat om de energiecoach in Bronckhorst, de inwonersadviseurs in Oude IJsselstreek en het personeel van het gemeentelijke duurzaamheidscentrum in Winterswijk. Voor Bronckhorst en Oude IJsselstreek is deze inzet supplementair aan de inzet van het Energieloket Achterhoek. Winterswijk maakt geen gebruik van het Energieloket. De overige gemeenten beleggen deze uitvoerende taken geheel bij het Energieloket. De inzet van het Energieloket voor de gemeenten is substantieel (26,5 fte's), maar niet meegenomen in de figuren 1 en 2. Daarnaast hebben sommige gemeenten extra taken belegd bij het Energieloket, terwijl andere gemeenten die met eigen personeel uitvoeren.

[2] *De precieze aantallen zijn bekend en opvraagbaar.*

Analyse: wat valt erop bij de personele inzet van de gemeenten?

Op 1-1-2026 worden er ongeveer 47 fte's vervuld in de energietransitie in de acht gemeenten van de Achterhoek. Daarnaast zijn er 26,5 fte's (betaalde krachten) vervuld bij Energieloket Achterhoek, alleen de gemeente Winterwijk maakt hier geen gebruik van.
Er zijn regionaal meerdere openstaande vacatures en er zijn regelmatig wisselingen van medewerkers. Bij een aantal gemeenten werken geen vaste krachten, maar tijdelijke mensen (inhuur). Deze ingehuurde krachten werken vaak aan specialistische onderwerpen, zoals windenergie. De inzet van het Energieloket is niet meegenomen in de analyse.

Als we kijken naar het totale aantal fte's dan valt op:

- Als we de uitvoerende capaciteit meetellen dan heeft Winterswijk de meeste fte's (10,9 fte's), gevolgd door de gemeenten Berkelland (7,4 fte's), Montferland (6,3 fte's) en Oude IJsselstreek (6,2 fte's). Omdat de gemeente Winterwijk geen gebruik maakt van het Energieloket en eigen uitvoeringscapaciteit heeft, is dit hogere getal te verklaren.
- Zonder de uitvoerende taken heeft de gemeente Berkelland het meeste personeel (7,4 fte's), gevolgd door Winterswijk (6,3 fte's) en Montferland (6,3 fte's).
- In totale aantallen vormen de gemeenten Bronckhorst (5,65 fte's) en Doetinchem (5,62 fte's) de middenmoot. Zonder de uitvoerende capaciteit is ook de gemeente Oude IJsselstreek een middenmoter (5,0 fte's).
- In absolute aantallen hebben twee gemeenten, namelijk Oost Gelre en Aalten, veel minder personeel in dienst dan de andere gemeenten (Oost Gelre heeft 3,5 fte's, Aalten 2,3 fte's). Deze gemeenten horen bij de kleinere gemeenten maar hebben echter wel te maken met hetzelfde aantal thema's, dat ze met minder mensen moeten behandelen. Een kleinere gemeente als Winterwijk heeft meer mensen in dienst.

De komende jaren zal de uitvoeringscapaciteit voor de uitvoering van het klimaatakkoord nog verder moeten toenemen. Het onderzoek van de Raad van het Openbaar Bestuur (ROB) gaat uit van een flinke stijging. Dit zijn niet alleen gemeentelijke arbeidskrachten, maar ook het personeel van het Energieloket en adviesbureaus die ingehuurd worden.

Doorkijkje naar de toekomst?

De Rijksoverheid heeft geld voor de uitvoering van het Klimaatakkoord toegezegd tot en met 2030. In 2026 is uitvoeringsgeld via het gemeentefonds uitgekeerd. Voor de jaren 2026 t/m 2030 is er budget toegezegd. Voor de periode na 2030 is er nog geen toezegging. De ROB heeft wel inschattingen gemaakt voor de inzet van gemeenten voor de energietransitie. Het ROB onderzoek[3] geeft aan dat bijvoorbeeld een relatief kleine gemeente als Winterswijk (29.000 inwoners) rond 2030 minimaal 15-20 fte's nodig heeft voor alleen de hoofdtaken op het gebied van de energietransitie (Klimaatakkoord). Dat betekent voor alle gemeenten in onze regio nog een behoorlijke stijging in het aantal fte's in de komende 4 jaar ten opzichte van nu.
Naar verwachting wordt de CDOKE-regeling vanaf 2027 vervangen door een bijzondere fondsuitkering (BFU). De middelen zijn ook beschikbaar voor de periode 2027 t/m 2030, maar de uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bepaald.

---

[3] *Het ROB onderzoek dat aan deze fte inschatting ten grondslag ligt is te vinden op:*

www.raadopenbaarbestuur.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2024/02/21/onderzoek-kosten-decentrale-uitvoering-van-het-klimaat--en-energiebeleid/Rapport+Kostenonderzoek+klimaat-+en+energiebeleid+-+AEF+en+Improven.pdf

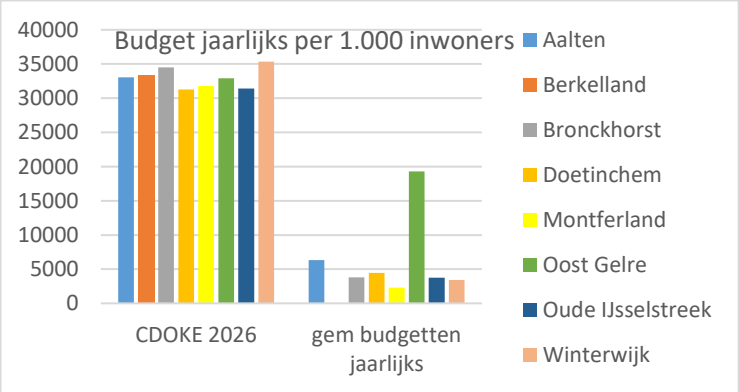
Ook is het de verwachting dat de rijksmiddelen voor de energietransitie (zoals de CDOKE-middelen) niet voldoende zijn en dat gemeenten waarschijnlijk ook middelen via de eigen begroting nodig hebben.

3.1.2 Budget voor de energietransitie

Hieronder staat een lijst van de verschillende budgetten die beschikbaar zijn bij gemeenten voor de energietransitie.

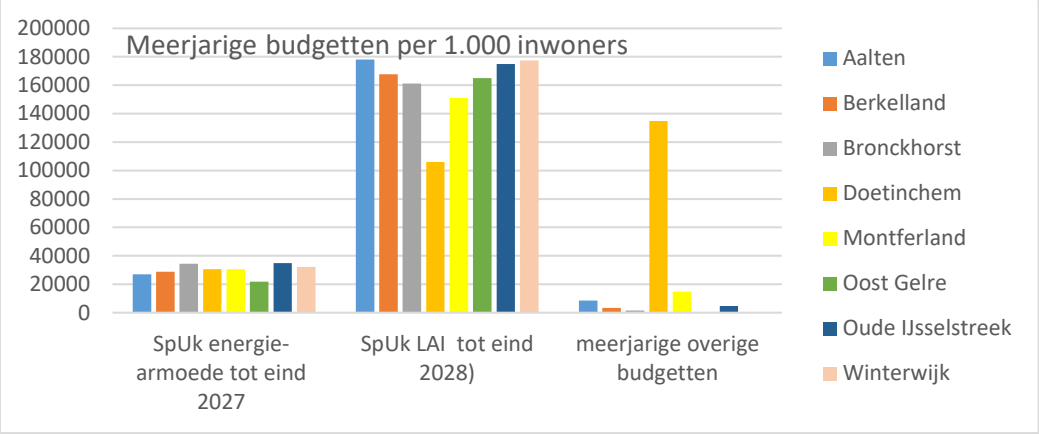
- Rijksbudget en Specifieke Uitkeringen (SpUk's): uitkering vanuit het Rijk, gelabeld voor een specifiek thema of doelgroep. De afgelopen jaren zijn er meerdere SpUk's beschikbaar gekomen voor gemeenten. Deze zijn meestal voor meerdere jaren en er is een verantwoording nodig aan het Rijk. Soms worden budgetten, gelabeld voor de energietransitie, via het gemeentefonds uitgekeerd, zoals de CDOKE gelden voor 2026.
    - SpUk LAI/NIP (3 tranches samen, tot eind 2028 en met mogelijke verlening tot 2030)
    - SpUk energiearmoede (2022 tot eind 2027)
    - CDOKE-middelen (vanaf 2026 uitgekeerd via gemeentefonds i.p.v. SpUk, in 2023, 2024 en 2025 was er een SpUk CDOKE)
- Gemeentelijke budgetten: vrij besteedbaar budget op de gemeentelijke begroting. Bij de gemeentelijke budgetten is de afbakening voor energietransitie niet altijd helder. Deze budgetten zijn soms algemener omschreven als: duurzaamheid en klimaatbeleid. Hierdoor kunnen er ook andere uitgaven uit betaald worden. Daarnaast zijn sommige budgetten jaarlijks en andere meerjaarlijks.
- Regionale budgetten**:** deze budgetten komen ten goede aan alle gemeenten gezamenlijk. Bijvoorbeeld voor de uitvoering van de Regionale Energiestrategie of het werven van een regionale warmtecoördinator. Deze budgetten zijn niet meegenomen bij de inventarisatie per gemeente. Budget voor leningen en investeringen is ook niet meegenomen.
- Overige budgetten**:** dit zijn bijvoorbeeld specifieke fondsen (volkshuisvestingsfonds, bestemmingsreserve e.d.).

Er is een overzicht gemaakt van de beschikbare middelen per gemeente[4]. In figuur 3 staat een overzicht van de jaarlijkse budgetten beschikbaar voor energietransitie in 2026, afhankelijk van de grootte van de gemeente. In figuur 4 staat een overzicht (afhankelijk van de grootte van de gemeente) van budgetten die meerjarig zijn, het gaat hierbij vooral over SpUk's.

Figuur 3: jaarlijkse budgetten (voor 2026) met 1000 inwoners

[4] *De exacte bedragen zijn opvraagbaar.*

Figuur 4: budgetten voor meerdere jaren per 1.000 inwoners

Analyse: wat valt op bij de beschikbare budgetten van de gemeenten?

- De CDOKE gelden worden in 2026 binnen het gemeentefonds uitgekeerd. De bedragen die beschikbaar zijn voor de capaciteitsuitbreiding zijn wel duidelijk gelabeld. Deze bedragen zijn, per 1.000 inwoners, min of meer gelijk, er zijn wel afrondingverschillen. Dit betekent ook dat grote gemeenten in totaal meer CDOKE hebben dan de kleinere gemeenten. Zo heeft gemeente Aalten € 907.653,- CDOKE-geld gekregen voor 2026 en de gemeente Doetinchem meer dan twee keer zoveel, namelijk € 1.977.391.- Hetzelfde geldt voor de hoogte van de SpUk CDOKE van 2023, 2024 en 2025. (Deze SpUk gelden zijn vaak nog niet helemaal uitgeput).
- Gemeente Aalten heeft wel CDOKE-geld gehad maar het is nog niet duidelijk of c.q. hoeveel daarvan wordt ingezet voor de energietransitie.
- Voor de 'SpUk LAI/NIP', bedoeld voor woningisolatie van woningen met een laag energielabel, is er veel budget beschikbaar. De bedragen hangen af van het aantal woningen dat een laag label heeft. Het zijn bedragen die in 3 tranches overgemaakt zijn en we hebben tot 2028 de tijd het budget uit te geven. Deze periode kan twee keer verlengd worden met één jaar. Opvallend is dat Doetinchem vanuit het Rijk een lager budget per 1.000 inwoners ontvangen heeft. Dit heeft waarschijnlijk te maken met dat er minder woningen zijn met een laag energielabel.
- De 'SpUk Aanpak energiearmoede' is voor de periode 2022-2027. Eind 2025 en 2026 komen er nieuwe bedragen, die zijn nu nog niet meegenomen. De onderlinge verschillen hebben te maken met het aantal inwoners met een laag inkomen in de gemeente. Zo heeft Oost Gelre minder mensen met een laag inkomen dan de gemeenten Oude IJsselstreek en Bronckhorst.
- Bij de gemeentelijke budgetten is het opvallend dat Oost Gelre het meeste budget heeft en Berkelland geen gemeentelijk budget (wel meerdere projectbudgetten en reserves). De overige gemeenten zitten ongeveer in de middenmoot. Bij Aalten kan er sprake zijn van een dubbeltelling[5].
- De overige budgetten zijn vooral hoog bij gemeente Doetinchem. Hier zitten flinke budgetten uit het Volkshuisvestingsfonds[6].

[5] *Bij de gemeente Aalten kan er sprake zijn van een dubbeltelling. Het is op dit moment onduidelijk hoe de CDOKE-gelden worden ingezet. Het kan zijn dat een deel hiervan ingezet wordt voor de energietransitie. De budgetten staan bij de gemeentelijke budgetten en de overige budgetten.*

[6] *Het Volkshuisvestingsfonds is meegenomen door Doetinchem, andere gemeenten zoals Bronckhorst, hebben deze budgetten niet meegenomen in het overzicht.*

3.2 Regionaal werk, deelname aan werkgroepen

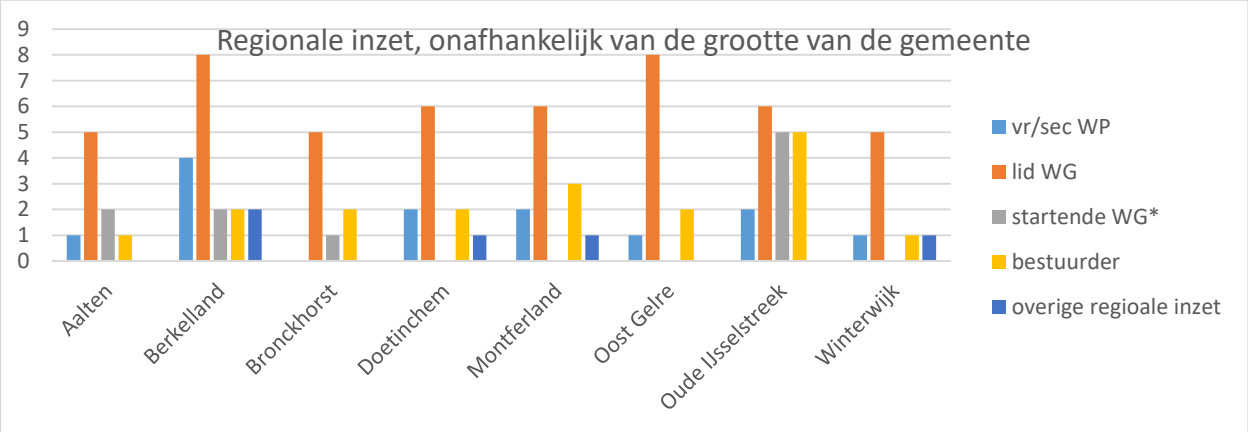
We werken veel regionaal samen, op verschillende terreinen stemmen we beleid en uitvoering af. Deze manier van werken houdt in dat gemeenten werk verzetten dat ten goede komt aan alle acht de Achterhoekse gemeenten. Gemeenten hoeven niet deel te nemen aan alle werkgroepen, het idee is dat een afvaardiging van de regio een beleidsterrein of activiteit uitwerkt.

Er is in beeld gebracht (tabel en figuur) hoeveel elke gemeente bijdraagt aan deze verschillende regionale werkzaamheden binnen de energietransitie. Dit hebben we gedaan door deelname aan de werkgroepen te inventariseren[7].

Er zijn een aantal ambtelijke overleggen waar elke gemeente aan meedoet: het DUCO overleg, het WACO overleg, de aanpak energiearmoede, en de RES-regie groep. Hieronder staat een tabel en figuur met de totale inzet voor de regionale samenwerking per categorie (Onafhankelijk van de grootte van de gemeente).

	Voorzitter/ secretaris werkgroep	Lid werkgroep	Startende Werkgroep*	Bestuurder (inzet/ trekker)	Overige regionale inzet	Totaal
Aalten	1	5	2	1	0	9
Berkelland	4	8	2	2	2	18
Bronckhorst	0	5	1	2	0	8
Doetinchem	2	6	0	2	1	11
Montferland	2	6	0	3	1	12
Oost Gelre	1	8	0	2	0	11
Oude IJsselstreek	2	6	5	5	0	18
Winterswijk	1	5	0	1	1	8

**Er zijn een aantal startende werkgroepen, niet iedereen heeft zich al opgegeven*

Figuur 5: Regionale inzet, onafhankelijk van de grootte van de gemeente.

[7] *Deze inventarisatie geeft een indicatie van de inzet per gemeente, maar heeft maar een beperkte kwantitatieve waarde. Immers, niet iedere vorm van inzet vraagt evenveel werk. Sommige werkgroepen zijn erg actief met veel inbreng van de leden, anderen werken minder intensief.*

Analyse: wat valt erop bij de regionale inzet van de gemeenten?

Als we de inzet per gemeente bekijken voor de regionale samenwerking, dan valt het volgende op:

- Gemeente Berkelland heeft een leidende rol in de regionale samenwerking. Berkelland is vaak betrokken in werkgroepen als voorzitter of secretaris, medewerkers zijn actief in regionale werkgroepen als lid. Oude IJsselstreek volgt als tweede actieve gemeente.
- De middengroep is Oost Gelre, Aalten, en Montferland. Gemeente Aalten scoort met name hoog door de opgave voor startende werkgroepen. Dat geeft aan dat er meer regionale samenwerking gezocht wordt in de nabije toekomst.
- Doetinchem en Winterwijk zitten weliswaar in een beperkt aantal werkgroepen maar het zijn wel belangrijke werkgroepen. Ook is de inbreng van beide gemeenten in deze werkgroepen aanzienlijk. Beide gemeenten hebben een aanzienlijke inzet van individuele ambtenaren op specifieke dossiers. Denk aan werkgroep Energieloket en de RES (Doetinchem) en Monitoring en TBW (Winterswijk).
- De gemeente Bronckhorst heeft de een lage inbreng in de werkgroepen en als enige gemeente geen voorzitters- of secretarisrol in een werkgroep.
- Voor de inzet van bestuurders geldt dat elke gemeente heeft een regionale rol heeft; bij dat Aalten, Winterswijk en Doetinchem is dat echter maar één regionale rol.

3.3 Koppeling gemeentelijk programma aan het RU23

3.3.1 De mate waarin het regionale beleid is geborgd in de gemeenten

Regionaal hebben we het RU23; het 'Regionale Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2023'. Hierin staan duidelijk de opgaven voor de gemeenten tot 2030. We hebben de opgaven verdeeld over 7 speerpunten. Elk speerpunt heeft een indicator dat gemeten wordt. De meting van de resultaten vindt apart plaats (o.a. met DatalabGo). Er is geïnventariseerd in welke mate gemeenten een programma hebben voor de energietransitie, of deze is gekoppeld aan het regionale RU23 en in welke mate er gerapporteerd wordt in de P&C cyclus en de gemeenteraad.

	Aanwezigheid gemeentelijk programma energietransitie/ jaarplan o.i.d.	**Koppeling tussen gemeentelijk programma en doelen/speerpunten RU23**	**RU23 genoemd in P&O cyclus (begroting, berap, jaarrekening)**	**Informeren van gemeenteraad over RU23 als geheel of op onderdelen?**
Aalten	ja	ja	nee, wel op onderdelen	Ja, via jaarplan duurzaamheid en op onderdelen
Berkelland	ja	ja	ja	Ja, jaarlijks via factsheets
Bronckhorst	ja	ja	ja	Ja, via routekaart/energie
Doetinchem	ja	gedeeltelijk	ja	Nee, wel op onderdelen
Montferland	ja	ja	nee	Ja, RU23, monitoring RU en projectagenda
Oost Gelre	ja (geen jaarplan)	ja	ja	Ja
Oude IJsselstreek	ja	ja	ja	Ja, RU23, monitoring RU en op onderdelen
Winterswijk	nee	nee	nee	Per onderdeel

Opmerkingen per gemeente:

Aalten:	Het RU23 is meegenomen als onderdeel van het 'Jaarplan Duurzaamheid', dat breder is dan de energietransitie. Het RU23 wordt niet apart genoemd, het Akkoord van Groenlo wel.
Berkelland:	Speerpunten komen overeen met gemeentelijk uitvoeringsplan. Het zijn dezelfde onderwerpen, maar op verschillende schaalniveaus.
Bronckhorst:	De herijkte routekaart is in 2024 vastgesteld en gekoppeld aan het RU23.
Doetinchem:	Er is een lokale energiestrategie met een uitvoeringsagenda. Deze is niet direct gekoppeld aan het RU23. De doelstellingen staan wel volledig in lijn met de uitvoeringsagenda.
Montferland:	Er is een uitvoeringskader 'Montferland Energieneutraal 2024-2027' en een jaarlijkse projectagenda. De doelstellingen in het uitvoeringskader (korte termijn) zijn in lijn met het RU23.
Oost Gelre:	Er is een 'Uitvoeringsprogramma 2024-2030', die is afgeleid van het RU23, maar geen jaarplan. De gemeenteraad wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de uitvoeringsagenda. Hierbij wordt ook de link gelegd met het RU23.
Oude OIJ:	Het RU23 is één op één doorvertaald naar een gemeentelijk uitvoeringsprogramma (GU24-30). Er is ook een jaarplan. De raad wordt geïnformeerd over het RU23, GU24, de monitoring en op onderdelen.
Winterswijk:	De lokale 'Uitvoeringsagenda Duurzaamheid' liep van 2019-2022. Er is geen beleidsmatige doorvertaling van regionale naar lokale doelen. Er is een 'teamplan 2025', wat focust op de lopende projecten en de organisatorische randvoorwaarden. Projecten komen wel grotendeels overeen met het RU23.

Analyse: wat valt erop bij de koppeling van het RU23 aan de gemeentelijke programma's?

- De meeste gemeenten hebben het regionale uitvoeringsprogramma gekoppeld aan het lokale programma. De manier waarop dit gebeurt, en hoe uitgebreid, varieert per gemeente.
- Alleen de gemeente Winterswijk geeft aan dat de programma's niet gekoppeld zijn. Er is geen actueel beleid. In de uitvoering en in projecten wordt wel meestal aangesloten bij de regionale aanpak.
- De gemeente Doetinchem stuurt aan op de onderdelen van het regionale uitvoeringsprogramma maar heeft deze niet specifiek benoemd.

3.3.2 Speerpunten uit het RU23

In het RU23 zijn doelen gesteld die vertaald zijn naar 7 speerpunten. Er is geïnventariseerd welk cijfer de gemeenten zichzelf geven voor het behaalde resultaat op deze verschillende speerpunten. Ook is aan gemeenten gevraagd of de behaalde resultaten zijn gehaald door gemeentelijke inspanning of door de regionale inspanningen. Het gaat om een zelfevaluatie van de gemeenten. Hieronder staan de hoofdlijnen van de antwoorden per gemeente en per speerpunt. Het valt op dat de eigen beoordeling door de gemeenten nogal verschillen. Sommige gemeenten zijn erg kritisch op zichzelf, andere daarentegen zijn erg positief. De kwantitatieve, cijfermatige beoordeling is in bijlage 1 gedaan.

Speerpunt 1: Huishoudens isolatie

Een kwart van de woningen (regionaal 36.000-40.000 st.) heeft energielabel B of beter (Dit doel is aangepast. Het was een kwart van de woningen zet minimaal 1 labelstap naar minimaal energielabel B).
Resultaat:

- We halen voldoende resultaat op woningisolatie. Maar er is ook nog veel te doen.

Inspanning en opmerkingen:

- Een aantal gemeenten geeft aan dat het resultaat vooral komt door de gemeentelijke inspanning (Winterswijk, Oude IJsselstreek, Doetinchem).
- Anderen zeggen dat het veelal door de regio (Energieloket) komt (Berkelland).
- Meerdere gemeenten zeggen dat de samenwerking met het Energieloket, en manier waarop het Energieloket werkt, moet worden verbeterd.

Speerpunt 2: Huishoudens verwarming

Een kwart van de woningen (regionaal 36.000-40.000 st.) stapt over naar een (hybride) warmtepomp.

Resultaat:

- Het resultaat is slecht tot matig, sommige gemeenten zeggen op een kwart van de opgave zitten.
- Door het wegvallen van de verplichting van een (hybride) warmtepomp in 2026 is de snelheid eruit.
- Door netcongestie in de wijken wordt het gebruik van (hybride) warmtepomp geremd.

Inspanning en opmerkingen:

- De inspanning op gemeentelijk niveau is over het algemeen laag.
- Gemeente Doetinchem geeft aan bezig te zijn met duurzaam verwarmen (warmtenetten) in bepaalde wijken.
- Er te weinig kennis bij het Energieloket op dit terrein.
- Het is logisch om ons eerst te concentreren op het isolatiespoor en dan pas de stap naar aardgasvrij (veelal de warmtepomp) te maken. Het warmteprogramma speelt hier een grote rol.
- In enkele gemeenten zijn de woningbouwcoöperaties actief (o.a. in gemeente Oude IJsselstreek).

Speerpunt 3: Huishoudens zon pv

De totale productie van zonnepanelen op huizen is verdubbeld (naar 1.196 TJ).

Resultaat:

Een ruime voldoende, het aantal zonnepanelen op woningen is de laatste jaren flink gegroeid.

- Het afschaffen van de salderingsregeling, en in minder mate de netcongestie, remt de ontwikkeling van zon-op-daken van woningen. We lagen op koers maar of de verdubbeling gehaald kan worden is nog maar de vraag.

Inspanningen en opmerkingen:

- De ontwikkelingen voor zon-op-daken van woningen zijn veelal autonome ontwikkelingen. De gemeenten Bronckhorst, Oost Gelre en Winterswijk zijn wel actief geweest (bijvoorbeeld met subsidies).
-

Speerpunt 4: Gebouwen besparing

Verbetering van de gemiddelde isolatiegraad van alle gebouwen naar energielabel B of beter en 12.5% van de warmtevraag is afkomstig van duurzame warmtebronnen i.p.v. gasgestookt.

Resultaat:

- Het resultaat is mager. Er is weinig zicht op deze diverse doelgroep en de behaalde resultaten.

Inspanningen en opmerkingen:

- Er zijn te weinig zichtbare inspanningen en wat er gebeurt is vooral op gemeentelijk niveau.
- Het DOA (Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek) moet een regionale rol spelen, vooralsnog zijn de inspanningen (en de resultaten) onvoldoende.
- Bedrijvenkringen zijn in een enkele gemeente (Berkelland) actief maar vraaggestuurd.
- De ODA (Omgevingsdienst Achterhoek) heeft een controlerende en adviserende rol. De verplichting dat kantoren minimaal van label C moet hebben is goed opgepakt. Verder is de rol van de ODA onduidelijk.
- Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed is bij sommige gemeenten goed (Oost Gelre, Montferland, Bronckhorst), anderen zijn begonnen met de aanpak (Oude IJsselstreek).
- Verduurzamen van maatschappelijk vastgoed: er is geen grip op deze groep, weinig aandacht.

Speerpunt 5: zon op gebouw/RES

De productie zal moeten verdubbelen om de RES-opgave te halen.

Resultaat:

- Het resultaat is matig, zon-op-gebouw liep eerst goed maar stokt nu.
- Er zijn ook enkele postcoderoosprojecten gerealiseerd.

Inspanning en opmerkingen:

- Het project 'Zonnige bedrijven' liep goed, er is ook voldoende potentie, maar door netcongestie is bijna alles stilgevallen.
- Voor de toekomst gaan we onderzoeken en inzetten op wat er nog wel kan.
- De inspanningen zijn veelal gemeentelijk.
- Gemeente Montferland heeft het voornemen zon op dak af te dwingen bij toekomstige bedrijventerreinen waarvoor (een deel van de grond) nu nog in eigendom van de gemeente is.

Speerpunt 6: Windenergie/RES

Minimaal 23 windmolens van 5.5 MW.

Resultaat:

- Gemeenten beoordelen het resultaat heel verschillend. Drie gemeenten hebben al windmolens (Montferland, Aalten, Oude IJsselstreek). Opmerkelijk is dat twee gemeenten zonder windmolens (Oost Gelre en Bronckhorst) wel hoge cijfers geven voor het resultaat.

Inspanningen en opmerkingen:

- In de gemeenten Aalten en Winterswijk zijn er nog weinig ontwikkelingen om het doel te halen. Ook in gemeente Doetinchem ligt dit speerpunt al geruime tijd stil. Er wordt gewacht op landelijke richtlijnen. Er is al wel een zoekgebied en een principeverzoek ingediend.
- Meerdere gemeenten hebben wel beleid vastgelegd, een zoekgebied en ook regels vastgesteld voor lokaal eigendom (gemeenten Berkelland, Oost Gelre, Montferland en Bronckhorst).
- Inspanningen zijn voornamelijk gemeentelijk.
- In gemeenten Montferland en Oude IJsselstreek is een principeverzoek in de maak voor een nieuw windproject in het daarvoor aangewezen voorkeurszoekgebied.

Speerpunt 7: Zon-op-veld/RES

De RES-opgave van 0.210 TWh wordt behaald mits de zon-op-land projecten in de pijplijn worden gerealiseerd (dat was in nov 2023 nog 200 ha).

Resultaat:

- Het resultaat is goed, het regionale doel is gehaald door 5 gemeenten (Berkelland, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk).
- De gemeenten Aalten, Montferland en Bronckhorst hebben niet of nauwelijks bijgedragen aan het regionale doel.

Inspanningen en opmerkingen:

- Inspanningen zijn vooral gemeentelijk geweest.
- Twee gemeenten hebben beleid dat zon-op-landbouwgrond/veld niet toelaat.
- Door netcongestie is meer zon-op-veld niet wenselijk, er wordt ingezet op windenergie.

3.4 Wat zijn de sterkte en zwakte punten van jouw gemeente?

Sterke en zwakke punten

Elke gemeente heeft aangegeven wat ze volgens zichzelf goed doen en wat minder goed, op lokaal niveau. De exercitie is constructief bedoeld om de komende jaren door te kunnen gaan met de sterke punten en de zwakke te verbeteren. Ook kunnen gemeenten van elkaar leren.
Ook zijn algemene opmerkingen gemaakt. De laatste zijn samengevoegd voor alle gemeenten.

Sterke en zwakke punten

Wat zijn de sterke punten van jouw gemeente t.a.v. de energietransitie? Wat gaat goed op lokaal niveau?
Wat zijn de zwakke punten van jouw gemeente t.a.v. de energietransitie? Wat loopt moeizaam op lokaal niveau?

Aalten	(+) Korte lijntjes, met weinig capaciteit toch veel resultaat mede dankzij de regionale samenwerking. (-) Ambtelijke capaciteit is een aandachtspunt, deelname aan regionale werkgroepen kan beter.
Berkelland	(+) Interne afstemming met anders collega's gaat steeds beter. Doel zon-op-land is gehaald, contact met bedrijfsleven is goed, en het windkader is een landelijk voorbeeld (samen met gemeente Oost Gelre). (-) De interne afstemming met anders beleidsvelden moet richtinggevend worden. De communicatie intern en naar buiten moet verbeteren. Meer afgestemde aandacht voor specifieke doelgroepen.
Bronckhorst	(+) Verbinding tussen de technische invalshoek en de communicatie, gedragspsychologie en marketing in de warmtetransitie. Hier is een aanpak voor ontwikkeld. Dit kunnen we regionaal inbrengen. (-) Echt meters maken in de warmtetransitie en de samenwerking met de andere gemeenten, het Energieloket en bedrijven verbeteren.
Doetinchem	(+) De samenwerking is goed, net als de ontwikkeling van warmtenetten, de relatie nieuwbouw en energietransitie, voorloper in de warmtetransitie, inzet op NVI en SMP. (-) Communicatie kan beter, maar hiervoor moet eerst de regionale aansturing van het Energieloket op orde zijn. Er zijn geen uren binnen de vakgroep duurzaamheid toegekend aan verduurzaming van maatschappelijk vastgoed (m.u.v. CO_2 prestatieladder).
Montferland	(+) Het team staat goed. Voorloper bij de warmtetransitie. Samenwerking met andere afdelingen andere organisaties is goed. Er is bestuurlijk commitment zowel bij portefeuillehouder als de gemeenteraad. (-) Samenwerking met inwoners loopt moeizaam; hoe bereiken we het stille midden en niet alleen de voorlopers? Inwonersactivatie moet nog beter, zeer hoge inspanning levert nog weinig op. De organisatiegraad op onze bedrijventerreinen is slecht en dat is toch wel een voorwaarde om daar een goed project op te starten, juist samen met die bedrijven. Tot slot meer focus aanbrengen, zoals we gaan doen met de programmatische aanpak Energieloket (doelgroepen/woningtypen e.d.).

Oost Gelre	(+) Met beperkte middelen zoveel mogelijk bereiken. We zijn inventief, zoeken de speelruimte, stemmen af met de markt. Belangrijk zijn de regionale regelingen; hier profiteren we van en werken coöperatief mee. (-) De beperkte formatie, te weinig expertise op alle onderdelen. Er is geen programmaplan en duidelijke aansturing. Integraal werken kan beter. Er zijn veel deelonderwerpen waar we niet of te weinig aan toekomen, regionale expertise op deze onderdelen zou een uitkomst zijn.
Oude IJsselstreek	(+) Een fijn team, goede inbedding in een uitvoeringsprogramma, budget gelabeld. De energie-opwek projecten, wind en zon lopen erg goed. Bij de isolatie hebben we extra eigen regelingen en eigen inwonersadviseurs. We schakelen makkelijk met inwoners, SMP ligt op schema, we hebben een maandelijkse communicatiepagina in de krant, een aanpak energiearmoede enz. (-) De aanpak bedrijven, gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed moet beter. Lokaal eigendom bij opwek komt niet echt goed van de grond. Bij de wijkuitvoeringsplannen zien we te weinig effect. Aanpak voor de kleinere doelgroepen nog onvoldoende (monumenten, VVE, buitengebied e.d.).
Winterswijk	(+) Lokale uitvoering is relatief goed o.a. door het duurzaam Winterswijk bezoekerscentrum. Veel zon op veld gerealiseerd. (-) Een relatief groot team maar met veel wisselingen, de aansturing is onduidelijk. Interne commitment kan beter.

Analyse: wat valt erop bij de sterke en zwakke punten van en welke tips zijn gegeven?
Naast dat gemeenten zelf de sterke en zwakke punten hebben aangegeven, was er ruimte voor opmerkingen. Bij het benoemden van de zwakke punten kwamen ook al suggesties hoe dingen beter kunnen. Hieronder een samenvoeging van deze punten.

- *Capaciteit (fte) en aansturing:* in een aantal gemeenten is de capaciteit voor het oppakken van het takenpakket op dit moment laag. Ook is de aansturing vanuit het management of bestuur niet altijd op orde. Een programmaplan, waardoor er een duidelijk overzicht is van taken en waardoor je focus kunt aanbrengen, kan dit verhelpen. Het integrale samenwerken met andere afdelingen op de gemeente kan beter en meer richting geven.
- *Meer focus aanbrengen:* de aanpak voor de 'kleinere' doelgroepen is nog onvoldoende, zoals voor monumenten, Vve's en woningen in het buitengebied. Ook de uitrol van woningtypes is niet geregeld. Er wordt veel verwacht van de programmatische aanpak van het Energieloket, meer toegespitst op doelgroepen/woningtypen en dan op buurt/kernniveau uitrollen.
- *Activatie inwoners, stille midden bereiken?* De inwonersactivatie moet nog beter, hoge inspanning levert nog weinig op. Samenwerking met inwoners loopt vaak moeizaam; hoe bereiken we het stille midden en niet alleen de voorlopers? Zo hebben de wijkuitvoeringsplannen maar een beperkt effect. Hier meer aandacht aan geven met participatie en communicatiespecialisten. Niet alleen technisch bekijken. Gemeente Bronckhorst zegt hiervoor een aanpak te hebben. Een duidelijke richting is van belang, met een duidelijk plan. De rijksoverheid moet hierin ook een rol spelen.
- *Efficiënte uitvoeringsorganisatie en de lokale zichtbaarheid:* De lokale zichtbaarheid van de activiteiten moet beter; de wijkaanpakken, ondersteuning van inwoners en bedrijven moet lokaal beter zichtbaar zijn. Een gemeente meldt: "Er moeten veel meer mensen op de uitvoering komen (bewonersadviseurs, coaches enz.)." De lokale binding is dan belangrijk. Het is een afweging of we zelf uitvoerende mensen in dienst nemen of dat dit via het Energieloket loopt. De balans tussen uitvoerende krachten en projectleiding binnen de organisatie van het Energieloket lijkt nu scheef.

Een andere gemeente zegt: “We vinden het belangrijk om regionaal samen te werken, tegelijkertijd hebben we het idee dat de regionale samenwerking nog niet altijd voldoende werkt voor ons.” Doel is een efficiënte uitvoeringsorganisatie, waarmee we de noodzakelijke opschaling van activiteiten in de energietransitie en warmtetransitie kunnen realiseren. We zien voordelen van een groter regionaal team, met kwalitatief goede mensen, waarmee de gemeenten ontlast worden in de beleidscyclus en de uitvoering. Maar hoe zorgen we ervoor dat de regio de gemeenten ook echt helpt versnellen?

- *Bedrijven, bedrijfsterreinen:* het meekrijgen van bedrijven is tot nu toe achtergebleven. Hier willen we meer aandacht aan geven. Het is een doelgroep waar nog te weinig grip op is. Eén gemeente zegt: “De organisatiegraad op onze bedrijventerreinen is slecht en dat is toch wel een voorwaarde om daar een goed project op te starten, juist samen met die bedrijven.” De energietransitie is voor bedrijven ook een kans.
- *Maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed:* het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed is bij sommige gemeenten al goed geregeld, bij anderen niet. Hierin kunnen we stappen zetten en van elkaar leren. Het maatschappelijk vastgoed is veel onduidelijker, gemeenten kunnen hierin een activerende rol spelen.
- *Te weinig expertise op deelonderwerpen:* De energietransitie heeft veel deelonderwerpen waar vaak specialistische kennis voor nodig is. Gemeenten hebben, elk individueel, niet de tijd en kennis om alles bij te houden. Hierdoor kiezen we steeds wat wel en wat niet te doen. Belangrijke hulp is een verdeling van de expertise in de regio. Meer regionale experts op deelonderwerpen is een uitkomst. Gemeenten moeten dan wel deze expertise erkennen.
- *Leren van elders:* we kunnen ons voordeel doen met aanpak van de energietransitie elders. Het blijft belangrijk om ook buiten de Achterhoek te kijken, te beginnen bij de gebieden die grenzen aan de Achterhoek. Het is interessant op daar kennis op te doen.

3.5 Voor- en nadelen van de regionale samenwerking

Er is gevraagd hoe gemeenten aankijken tegen de regionale samenwerking. Waar zijn de voordelen en wanneer willen gemeenten het liever lokaal regelen. Hieronder de reacties samengevat met onderdeel.

3.5.1 Wat gaat goed in de regio, waar hebben de gemeenten profijt van?

Er is een lange lijst van positieve punten wordt genoemd door de gemeenten. Eén gemeente verwoordt het treffend:

“We profiteren van de vele werkgroepen, de diverse overlegstructuren en samen optrekken in de opgave. Kennis wordt met elkaar gedeeld en er is niet een merkbare, conflicterende onderlinge concurrentie. Er is een grote mate van bereidwilligheid tot samenwerking.”

De positieve punten die veel genoemd zijn:

- De samenwerking in de regio en het kennisdelen;
- De regiocoördinatoren zoals de RES- en Warmtecoördinator;
- Ons Energieloket; het Energieloket is een uitstekend samenwerkingsverband, al functioneert het nog niet optimaal;
- Afstemming binnen de DUCO's en WACO's is heel sterk;
- Efficiënt werken; er wordt werk uithanden genomen en dat is fijn, de afstemming via werkgroepen werkt heel goed en er zijn erg korte lijntjes. We plukken de vruchten van producten (bv. concept B&W adviezen) uit werkgroepen waar je zelf niet in zit;
- Trekkers; er zijn gemeenten die regionale taken oppakken, zoals een penvoerder zijn voor bepaalde SpUk aanvragen of aanjager zijn van bepaalde processen. De rest heeft daar profijt van;
- Invloed: als je tijd investeert in het regionale werk, kun je als gemeente meebeslissen over de strategische koers. Daardoor komen de regio en onze gemeente op één lijn te zitten;
- RU23, datalabGo en SmartTwin;
- Inbreng van brede expertise, zoals juristen en financieel experts vanuit gemeenten, die meedenken in regionale zaken bij bepaalde thema's.

3.5.2 Wat gaat er minder goed, waarin handelen de gemeenten liever lokaal?

Er zijn zeker ook zaken niet goed lopen. Deze zijn samengevoegd in drie delen. Hieronder een paar quotes:

"We zijn erg druk met de neuzen dezelfde kant op krijgen, het proces en afstemming kost veel tijd."
"Veel eigen wensen door gemeenten, dat belemmert de efficiëntie."
"Afspraken zijn vaak snel vergeten, zeker als er nieuwe mensen komen."
"We moeten ernaar toe dat we niet meer steeds met zijn allen samenwerken op alle onderdelen."

Proces van stroomlijnen kost veel tijd

- De verzuiling, er zijn veel verschillende gremia;
- De bijdrage en commitment aan de regionale samenwerking is niet altijd evenredig. Ook zijn niet alle deelnemers in een werkgroep actief, luisteren ze alleen. Een proactieve houding in een werkgroep is belangrijk;
- In de werkgroepen worden lokale suggesties of vragen altijd gehoord, er wordt geen reactie gegeven;
- Lokaal handelen is vaak sneller. Door verschillende manieren van uitvoering en de wisseling van medewerkers is regionale samenwerking soms frustrerend;
- De communicatie met het Energieloket is niet altijd duidelijk. Daar moet meer lijn in komen, het energieloket kan ook meer gebruik maken van de ambtelijke denkkracht.

De wens is om lokale initiatieven te behouden. We moeten wel afspreken onder welke voorwaarden dit gebeurt

- Lokaal uitrollen moet mogelijk blijven. Hierover moeten we afspraken maken. Bijvoorbeeld een lokale pilot draaien, en zo kennis en ervaring opdoen. Dit regionaal delen en eventueel verder uitrollen;
- Soms wil een gemeente sneller dan de rest (of misschien juist niet). Een gemeente geeft een voorbeeld. De aanpak voor het lokale eigendom bij opwek al goed uitgewerkt was door die gemeente terwijl dit regionaal nog niet echt uitgewerkt. Deze gemeente wilde een volgende stap nemen en niet wachten. In dit geval was dat niet zo'n probleem, maar het is misschien niet altijd even handig. Afweging is dan; is het onhandiger om te wachten of neem je een risico door vooruit te lopen?

- Er is vaak wel een kikker die uit de kruiwagen springt. Dat zorgt bijvoorbeeld voor verschillende regelingen bij Energieloket Achterhoek of voor spanningen rondom de commitment aan de uitvoering van de RES, dat wil je liever niet. Maar het is misschien ook niet altijd te voorkomen. Ook waren er laatst wel verschillende meningen en inzichten tijdens de 1e strategische sessie over het regionaal pad warmtetransitie/aardgasvrij. Dan is het wel zoeken hoe daar mee om te gaan en dan kan het soms zijn dat er een gemeente 'afhaakt';
- Succes is sterk afhankelijk van de lokale invulling, dat is soms lastig om regionaal te organiseren. We vinden dat de regio niet altijd de juiste oplossing biedt en niet voldoende versnelt. Succes van regionale samenwerking is sterk afhankelijk van kwaliteit van regionale en gemeentelijke bijdragen.

De afstand tot de inwoners, bedrijven en de gemeente zelf is lokaal kleiner

- Bij de gemeenten is de lokale betrokkenheid groter, het bereiken van de inwoners en bedrijven gaat beter;
- Veel contacten worden lokaal gemaakt. Denk aan inwoners, lokale bedrijven woningbouwcoöperaties, en andere stakeholders. Maar ook de lijntjes intern met andere gemeentelijke afdelingen zoals communicatie, economie en ruimtelijke ordening;
- Op uitvoerend niveau doen we veel zelf, bijvoorbeeld het enthousiasmeren van inwoners over isolatie, het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen, mogelijkheden voor een warmtenet onderzoeken, realisatie zonnevelden, en dergelijke. Er is veel energie in het team om dingen op te pakken, we zien lokaal steeds kansen.

3.5.3 Is méér regionale samenwerking en afstemming wenselijk?

De vraag was of meer regionale samenwerking en afstemming wenselijk is voor de snelheid in de energietransitie op gemeenteniveau. En hoe zouden gemeenten ontlast kunnen worden om onze doelen sneller te bereiken? Een aantal van deze punten worden ook opgepakt in de doorontwikkeling van het Energieloket. Eén gemeente zei:

> *"Ja, zeker voor relatief kleine gemeenten is het een steeds grotere uitdaging om het team kwalitatief en kwantitatief op niveau te houden. Meer regionale samenwerking zou hier een oplossing voor kunnen zijn".*

De meeste gemeenten zijn voor meer samenwerking en er worden concrete suggesties gedaan voor verbetering. Daarnaast zijn er ook gemeenten die alleen meer willen samenwerken als de verbeteringen echt door gevoerd worden. Hieronder zijn de opmerkingen samengevat in enkele thema's en enkele thema's.

We gaan op termijn, en onder voorwaarden, sneller ons doel bereiken door samen te werken

Tot 2050 liggen er grote vraagstukken die vragen om regionale samenwerking voor het behalen van effectiviteit, het bereiken van inwoners en ook uit kostentechnische overwegingen. Er is een spanningsveld tussen de managementorganisatie en de lokale betrokkenheid. Je wilt wel een vertrouwd gezicht voor de inwoner. De wens bestaat voor een regionale samenwerking, met lokale uitvoering die nog goed georganiseerd moet worden.

- Als alle organisaties zijn ingericht op hun bijdrage aan deze gezamenlijke regionale aanpak, dan boeken we meer succes;
- De regionale samenwerking zal steeds belangrijker en wenselijker worden, gelet op de enorme opgave. Daarbij komt dat de gemeenten in regionaal verband dezelfde opgaven aan zichzelf hebben opgelegd en voor de invulling ervan ook beter gezamenlijk kunnen optrekken. Het behalen van resultaten moet uit de bestuurlijke context worden gehaald;
- Samenwerking vertraagt de energietransitie als we geen betere afspraken maken. Dus niet méér afstemmen maar duidelijkere afspraken maken en deze respecteren;
- Meer samenwerking met mate. Focus op het verbeteren van de huidige samenwerking (pakket van projecten), dit optimaliseren en dan later uitbreiden. Niet te snel gaan. Focus houden. Lokaal is er meer ruimte voor maatwerk en minder bureaucratie, dat is sneller. De lijn aanhouden om het beleid regionaal vorm te geven en in de uitvoering een mix te houden van lokaal en regionaal.

Hoe kunnen we dit organiseren?

- De doelen zouden sneller bereikt kunnen worden door een regionale projectorganisatie op te zetten met voldoende uitvoeringskracht en middelen. Het opdrachtgeverschap aan het Energieloket moet duidelijker bij de gemeenten liggen. We zijn er blij mee, maar zaken kunnen en moeten beter; een programmaorganisatie voor de energietransitie in de hele Achterhoek;
- Het opzetten van een duidelijke regionale samenwerkingsstructuur, beter stroomlijnen en organiseren. Hier samen tijd en geld voor beschikbaar stellen. Niet alleen ‘regiocoördinator’ (warmtetransitie + RES), maar ook beleidsmatige capaciteit (specialisten) en ondersteunende capaciteit (bv. secretarieel + communicatie). Niet alleen adviserend, maar ook uitvoerend;
- Een stuurgroep van DUCO’s stuurt alle werkgroepen aan, de wekgroepen koppelen terug aan de stuurgroep;
- De regionale werkgroepen zijn zinnig, maar een betere afstemming (opdracht, terugkoppeling e.d.) is wel nodig. Soms kunnen werkgroepen samengevoegd worden;
- Een gezamenlijke opdracht aan het Energieloket, in plaats van acht opdrachtgevers;
- Een gezamenlijke opzet voor beleid en uitvoering met regio -coördinatoren. Gemeenten kunnen dan lokale elementen toevoegen;
- Eén gemeente (gemeente Doetinchem) heeft een andere mening: inzetten op het versterken van het Energieloket, geen eigen onsamenhangende lokale acties meer, maar vooral regionale acties;
- Meer standaardisering en meer uitvoeringskracht (minder papier en praten);
- Een voorstel is dat een ambtenaar ook het college van een andere gemeente kan adviseren.

Specialisten en coördinatoren regionaal organiseren

- Naast de RES- en Warmtecoördinator komt er een isolatiecoördinator, dat is een goede zaak;
- Meer gebruik maken van dezelfde adviesbureaus zou efficiënter kunnen zijn (bijv. bij de warmteprogramma's);
- Sommige functies kunnen door één persoon voor meerdere gemeenten worden uitgevoerd. Zoals onze procesbegeleider warmte en de windregisseur. Nu gaan meerdere gemeenten zelf zo'n specialist zoeken terwijl dit vaak geen fulltime functies zijn. Als je een goede kracht binnen hebt gehaald dan wil je die ook graag behouden, dus misschien kunnen we die regionaal fulltime aan ons verbinden en zo ook de kennis en ervaring regionaal opbouwen en uitwisselen;
- Strategisch/beleidsmatig is het vaak handig om iets samen op te pakken, maar de uitvoering is toch lokaal (waarbij je dus sommige functies die op project- of wijkniveau een rol pakken wel regionaal kunt organiseren);
- Energieloket Achterhoek moet groeien voor de uitvoering van de warmtetransitie. Vooral goede en gedegen regionale afstemming is belangrijk. Gelijksoortige functies bij gemeenten en het Energieloket geeft alleen dubbelwerk. We willen een regionale sterke samenwerking met de juiste expertise en draagkracht. Het programma heeft baat bij een structurele coördinator. Er is nu geen energie bespaar coördinator (1 fte).

Samenwerking met gremia, stakeholders en intern op gemeentelijk niveau

- Samenwerking met de Achterhoek Ambassadeurs is een aandachtspunt;
- De rol van Agem Energie Experts verhelderen (en versterken?);
- Integraal werken, de energietransitie zou op alle afdelingen meegenomen moeten worden.

Meer contact met de inwoners is echt noodzakelijk, veel meer klantadviseurs

- Er zijn veel meer inwonersadviseurs/ klantadviseurs nodig die het contact met de inwoners onderhouden. Ze moeten regionaal samenwerken. Ze zouden naast algemene informatie over subsidies en leningen ook algemeen wat technisch advies moeten kunnen geven (hoe ga je stap voor stap naar aardgasvrij). Eigenlijk moet elke gemeente 1 of 2 van deze mensen hebben. De groep zou regelmatig samen moeten komen voor uitwisseling van kennis, ervaringen en scholing. Zo kunnen ze allen op dezelfde manier werken en gebruik maken van het portaal van het Energieloket. Deze mensen kunnen in dienst van de gemeente of in dienst van het Energieloket zijn, dat maakt niet uit[8].

3.5.4 Is er commitment voor meer regionale samenwerking bij de gemeenten?

De vragen gingen over of er commitment is voor meer regionale samenwerking bij de gemeenten. Ook als dat inleveren van een deel van de autonomie betekent. Er is een ruime meerderheid voor meer samenwerking, al zitten daar wel voorwaarden aan. Twee gemeenten zijn zeggen volmondig "Ja", en 5 zeggen "Ja, mits…" en één gemeente zegt "Nee, tenzij." De meerderheid is dus voor meer samenwerking maar wil ook ruimte houden voor lokale invulling. Regionaal werken heeft vaak een meerwaarde maar niet altijd.

[8] *Deze vraagstukken worden meegenomen in de doorontwikkeling van het Energieloket.*

De punten die genoemd zijn bij de “Ja, mits” en “Nee, tenzij” zijn;

- Ja; zolang dit niet ten koste gaat van het democratisch gehalte. De gemeenteraad moet wel invloed houden, goed geïnformeerd worden en indien nodig bij kunnen sturen. Zij moeten ten slotte de uiteindelijke besluiten nemen;
- Ja; maar geen verlies aan autonomie en geen mega polderconstructie o.i.d. We moeten wel kritisch zijn op waar het wel of juist geen meerwaarde is;
- Ja; zoals ambtelijk als bestuurlijk;
- Ja; samenwerking gaat tot op zekere hoogte. Zet een knip tussen beleid en uitvoering. Beleid regionaal, en de uitvoering deels regionaal, deels lokaal;
- Ja; het inleveren van autonomie is bespreekbaar, maar staat wel in relatie met de kwaliteit en kwantiteit van de regionale output. Meer commitment van gemeenten en gezamenlijke regie is nodig;
- Eén gemeente heeft een afwijkende mening en zegt: “Nee, niet op deze manier. Het kost veel tijd en brengt ons niets. Meer samenwerking kan alleen als we allen voor de regio werken, en niet alleen voor de eigen gemeente.”

Bijlage 4: Vooruitblik naar 2035

Met het akkoord van Groenlo werken we toe naar een Energieneutrale Achterhoek, uiterlijk in 2050. We hebben afgesproken steeds met een tijdshorizon 10 jaar vooruit te kijken. Er zijn recent veel bovengemeentelijke doelstellingen vastgesteld waar we nog niet voldoende kans voor hebben gehad om te analyseren op impact op Achterhoekse schaal.
In dit document beschrijven we naar de externe ontwikkelingen die de context van RU23 in de komende jaren zullen bepalen. We gaan in op de relevante (aanstaande) beleidskaders en wetgeving op Europees, landelijk, provinciaal en regionaal niveau.

4.1. Europese ontwikkelingen

Duurzame opwek
De Renewable Energy Directive (RED III aangenomen in 2023) vormt de basis voor de huidige duurzame opwekdoelstellingen voor 2030. Deze zijn doorvertaald naar landelijke en regionale doelstellingen, zoals die van de RES Achterhoek. Hoewel het halen van de Europese doelstellingen de nodige hobbels kent (lange procedures, hoge investeringskosten, ontoereikende netcapaciteit) blijft de 2030 ambitie staan[1].

Energiebesparing
Voor energiebesparing geldt in Europa de aangescherpte doelstelling van 55% reductie (fit-for-55). Deze doelstelling hebben we al overgenomen bij de herijking van het Akkoord van Groenlo in 2023. De EU ziet ook het achterblijven van activiteiten om de doelstelling te halen en roept daarom lidstaten op om de uitvoeringskloof te dichten. Aanpakken die nu ook in Nederland worden ontwikkeld kennen hun grondslag in Europese richtlijnen. Denk aan de verplichting voor gemeenten om een Energiehuis[2] op te richten en de introductie van energie- en warmtegemeenschappen voor energiedelen.
Met eigen instrumenten werkt de EU daar ook aan zoals het emissiehandelssysteem (ETS). Vanaf 2028 zullen ook consumentenemissie (methaangas, benzine, diesel) binnen ETS beprijsd worden en zal het aantal emissierechten worden afgebouwd (ETS2[3]). De opbrengsten daarvan zullen via het Social Climate Fund[4] beschikbaar komen voor aanpakken tegen energiearmoede. Het op 19 januari 2026 ingediende Nederlandse Sociaal Klimaatplan[5] beschrijft de voorgenomen besteding van deze middelen in Nederland. De middelen die hiervoor decentraal beschikbaar komen zijn aanzienlijk minder dan gemeenten eerder hebben gekregen voor hun aanpak energiearmoede.

2040 en verder
Op Europees niveau is recent al verder de toekomst in gekeken. In november 2025 (EU-lidstaten) en december (Europees parlement) is ingestemd met het voorstel van de Europese Commissie voor de nieuwe doelstelling: een broeikasgasreductie van 90% in 2040 (t.o.v. 1990). Deze nieuwe doelstelling vormde ook de basis voor de inzet tijdens de klimaattop (COP30) in november 2025 in Brazilië, waarbij de EU-lidstaten aangaven te gaan voor 66,25-72,5% reductie in 2035[6]. Deze 2040 doelstelling moet nog wel door de Nederlandse overheid worden doorgevoerd.

---

[1] Renewable energy targets - European Commission
[2] Van energieloket naar energiehuis | NPLW
[3] ETS2: buildings, road transport and additional sectors - Climate Action
[4] Social Climate Fund - Employment, Social Affairs and Inclusion
[5] Brief Kamer - Indiening Sociaal Klimaatplan
[6] 2040 climate target - Climate Action - European Commission

Klimaatcrisis is niet de enige drijver voor Europese energietransitie
De CO2-reductie omwille van de klimaatcrisis is op Europees niveau en in debatten niet (meer) het dominante narratief. De Europese commissie benadrukt ook de noodzaak van meer strategische autonomie in de Europese economie en energievoorziening. Dit is uitgewerkt in het 'Draghi rapport' *The Future of European Competitiveness*[7].

4.2 Landelijke ontwikkelingen

Klimaatwet, de doelen staan onverkort overeind, maar (op tijd) halen lukt niet
De Klimaatwet (in werking sinds 2019 en geactualiseerd per 1 januari 2026) legt de wettelijke doelen, instrumenten en verantwoordelijkheden vast voor het Nederlandse klimaatbeleid. Nederland moet in 2050 netto nul broeikasgassen uitstoten en 55% minder broeikasgasuitstoot in 2030 t.o.v. 1990 (aangescherpt via Klimaatplan en Europese afspraken). Elk jaar rapporteert de Minister van Klimaat en Groene Groei in de Klimaatnota over voortgang van de doelen, beleidseffecten, bijsturing.

De landelijke monitor met de KEV van PBL[8]
Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verzorgt de onafhankelijke monitoring en toetsing. En publiceert jaarlijks de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) waarin wordt berekend of Nederland op koers ligt. De conclusie van de laatste KEV (november 2025): Nederland haalt het klimaatdoel voor 2030 vrijwel zeker niet. Met het huidige, volledig uitgewerkte beleid (het basispad per 1 januari 2025) komt Nederland uit op 45–53% minder broeikasgasuitstoot in 2030 t.o.v. 1990. Doorrekenbare aanvullingen ("aanvullend beleid") voegen slechts ~2 procentpunt toe, waardoor de totale reductie uitkomt op 47–net geen 55%.
Het wettelijke doel van 55% reductie in 2030 komt daarmee buiten de bandbreedte. De kans om het doel te halen is kleiner dan 5%.

Coalitieakkoord kabinet-Jetten
Het coalitieakkoord 'Aan de slag – Bouwen aan een beter Nederland' geeft een beeld met welke intenties het minderheidskabinet de energietransitie wil aanpakken. Waar concreet parlementaire meerderheden voor komen zal de komende jaren blijken. Hierbij een opsomming van passages over klimaatdoelstellingen uit het coalitieakkoord[9]:

- "Het klimaatdoel van 2030 wordt lastig, maar we houden die ambitie vast."
- "Door vol in te zetten op lange termijnbeleid en een slimme Europese aanpak doen we alles wat nodig is om de klimaatdoelen voor 2040 en 2050 te halen."
- "Schone energie van eigen bodem is een speerpunt."
- [te kiezen] "voor een welvarend, schoon én onafhankelijk Nederland" [waarbij] "een bloeiende economie en een leefbare aarde hand in hand kunnen gaan".
- Aangekondigde maatregelen zijn o.a. de (her)introductie van een warmtepompplicht, een Crisiswet netcongestie, voorzetting van de SDE++, stimulering van isolatie.

Energiewet, inwerking sinds 1 januari 2026
De Energiewet vervangt de sterk verouderde elektriciteitswet en regelt het nieuwe energiestelsel. De wet regelt de verhoudingen tussen markt, overheid en consument (marktordening). De

[7] The Draghi report on EU competitiveness
[8] Klimaat- en Energieverkenning 2025 | Planbureau voor de Leefomgeving
[9] Overgenomen uit artikel van vakblad Energeia.nl: Nieuw kabinet: Aan de slag met energie en klimaat | Energeia

Energiewet zegt dus iets over het nieuwe speelveld van het energiesysteem en wie welke rol speelt. Zo, op basis van EU-richtlijnen, introduceert de wet een nieuwe speler: de (hernieuwbare) energiegemeenschap. En de wet zet de kaders waarbinnen Energiedelen mogelijk is. Dit maakt het een relevant beleidsstuk voor maatregelen zoals congestiemanagement, kabelpooling, en flexibel vermogen (accu's).

Wet collectieve warmte (Wcw)[10]
Met de Wcw en onderliggende regelgeving krijgen gemeenten de centrale regierol in de warmtemarkt, met als doel een betaalbare, betrouwbare, duurzame en publiek gestuurde warmtevoorziening te bereiken. Gemeenten krijgen de bevoegdheid om een 'warmtekavel' vast te leggen en de bevoegdheid om een warmtebedrijf of warmtegemeenschap aan te wijzen. Alleen een aangewezen partij mag in een 'warmtekavel' warmte leveren. Voor onder andere kleine collectieve warmtesystemen (< 1500 verbruikers) en VVE's gelden enkele uitzonderingen. De wet regelt daarnaast dat in beginsel uitsluitend een warmtegemeenschap of een publiek warmtebedrijf aangewezen kan worden als warmtebedrijf.

Naast regels over de governance en marktordening bevat de Wcw ook regels over de productie, transport en levering van warmte. De wet regelt bijvoorbeeld de consumentenbescherming, waaronder de wijze waarop de maximale tarieven worden vastgesteld en leveringszekerheid. Ook de toegestane uitstoot van broeikasgassen van warmte wordt jaarlijks verlaagd. In 2050 mag de levering van warmte geen broeikasgassen meer veroorzaken, conform klimaatdoelstellingen.

In 2025 is in de regio onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van warmtebronnen en warmtelevering. Uit dit onderzoek komt naar voren dat in de Achterhoek maar op enkele plekken grotere bronnen aanwezig zijn voor collectieve systemen. Daarnaast is de lage gebouwdichtheid een rem op de financiële haalbaarheid. Voor een groot deel van de gebouwen in de Achterhoek lijkt de Wcw daarom niet zo relevant, omdat deze aangewezen zijn op individuele alternatieve warmteoplossingen.

Toch is het goed om wel de Wcw goed te kennen, (o.a.) omdat:
1. Het kiezen voor collectieve systemen, en daarmee wegsturen van individuele warmtepompen, een belangrijk handelingsperspectief is voor gemeenten in het kader van de netcongestie. Als het niet kan met bestaande bronnen, dan moeten we kijken naar collectieve systemen met meerdere maakbare warmte- en koelbronnen en intelligente uitwisseling.
2. De Wcw expliciet voor kleinere collectieve systemen (< 1.500 gebruikers) een vrijstelling biedt van het verplichte publieke eigendom. Als een lokaal initiatief (dorp, wijk, bedrijventerrein, warmtegemeenschap) zelf in haar warmtevoorziening wil voorzien, dan moet je als gemeente een besluit nemen over hun aanvraag voor deze vrijstelling.

De combinatie van deze twee punten maken dat het te aan te bevelen stimuleringsbeleid vast te stellen voor dit soort lokale initiatieven.

3. De Wcw sluit aan op de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Samen bepalen de Wcw en Wgiw hoe gemeenten de volledige warmtetransitie sturen.

[10] https://**www.nplw.nl**/wet-en-regelgeving/wet-collectieve-warmte-wcw
https://**www.njb.nl**/wetgeving/staatsbladen/wet-collectieve-warmte/

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)[11]

De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft gemeenten de juridische en bestuurlijke bevoegdheden om de warmtetransitie wijkgericht vorm te geven. De belangrijkste instrumenten zijn:

1. **Aanwijsbevoegdheid:** Er is nu nog sprake van een 'recht op aardgas', dit wordt vervangen door een 'recht op warmte'. Gemeenten krijgen de bevoegdheid om gebieden aan te wijzen waar de netbeheerder (op termijn en minstens over 8 jaar) moet stoppen met de levering van methaangas (zoals aardgas). Het aanwijzen van een 'warmtetransitiegebied' is een bevoegdheid van de gemeenteraad en heet de 'Aanwijsbevoegdheid'. Deze aanwijzing wordt vastgelegd in het omgevingsplan.
   De Wgiw regelt een uitgebreid juridisch planproces met verschillende waarborgen voor gebouweigenaren en eindgebruikers over betaalbaarheid, participatie en realistische planning. Ook mag de levering van methaangas pas beëindigd wordt als het beoogde alternatief daadwerkelijk beschikbaar is.
2. **Warmteprogramma:** De bestaande transitievisie warmte wordt vervangen door een verplicht programma onder de Omgevingswet, het warmteprogramma. Het warmteprogramma is de eerste juridische schakel bij de beëindiging van de aardgaslevering. In het warmteprogramma geeft de gemeente richting aan welke wijken wanneer van het aardgas af gaan en welk alternatief passend is. De gemeente is verplicht om elke 5 jaar het warmteprogramma te herijken.
3. **Keuzevrijheid gebruiker:** Hoewel gemeenten een voorkeursoptie aanwijzen, bepaalt de wet dat gebouweigenaren niet verplicht zijn de gemeentelijke voorkeursoptie te volgen. Gebouweigenaren kunnen een eigen duurzaam alternatief kiezen dat voldoet aan eisen uit het bouwbesluit.

4.3 Provincie Gelderland

- De omgevingsvisie Gaaf Gelderland bevat het doel: Gelderland volledig klimaatneutraal in 2050. Als tussendoel is opgenomen dat er in 2030 in Gelderland 55% minder broeikasgassen moeten worden uitgestoten dan in 1990. De doelstelling voor 2030 staat ook in het Gelderse coalitieakkoord.
- In het Gelders Programma Klimaat 2021-2030[12] is de doelstelling verder uitgewerkt in maatregelen in de 5 domeinen Gebouwde omgeving, Mobiliteit, Industrie, Landbouw & landgebruik en Elektriciteit (duurzame energieopwekking).
- Gelders Energieakkoord is een samenwerkend netwerk van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijs. Hierbinnen ontmoeten partijen elkaar en delen ze kennis.
- In juli 2024 is het Actieplan Netcongestie Gelderland vastgesteld, met maatregelen die nodig zijn op de korte termijn (tot en met 2029) om ernstige stroomuitval en een wachtrij voor huishoudens en MKB te voorkomen.
- Het provinciaal beleidskader Energiesysteem[13] is door PS vastgesteld in december 2024 en richt zich op de periode na 2030. Maatschappelijke ontwikkelingen (woningbouw, verduurzaming, economie) stuiten op de grenzen van het huidige energiesysteem. Het beleidskader geeft de integrale aanpak voor de ontwikkeling van een nieuw en toekomstbestendig energiesysteem. Het beleidskader is tijdelijk en wordt vervangen door de nieuwe Omgevingsvisie.

[11] https://**vng.nl**/artikelen/wet-en-besluit-gemeentelijke-instrumenten-warmtetransitie
[12] Programma Klimaat 2021-2030
[13] Beleidskader Energiesysteem

- GS heeft een eerste versie van een provinciaal programma Energiesysteem vastgesteld (feb 2026).
- Het pMIEK 2.0 Gelderland[14] heeft drie doelen: het in kaart brengen van de geplande investeringen in de energie-infrastructuur in Gelderland, het versnellen van de realisatie van projecten en, waar mogelijk, het aangeven van maatschappelijke prioriteit. Dit pMIEK richt zich op energie-infrastructuurprojecten met betrekking tot elektriciteit, warmte, waterstof en groen gas. Het bevat zowel onderzoeks- en verkenningsprojecten als concrete projecten. De pMIEK wordt tweejaarlijks herzien. De provincie gestart met de ontwikkeling van de pMIEK 3.0. Deze zal in februari 2027 door GS vastgesteld.
- De omgevingsverordening van Gelderland is de plek voor de ruimtelijk juridische borgen van veel van de bovenstaande doelen en maatregelen. De omgevingsvisie wordt momenteel geactualiseerd. In maart 2026 ligt de omgevingsverordening ter inzage voor een actualisatieslag. Beoogde vaststelling is najaar 2026.
- Provincie Gelderland heeft eigen regelingen om de energietransitie te stimuleren. Denk aan het CDOKE voor haar eigen personele inzet; Gelders Warmtebedrijf; de Toekomstbestendig wonen lening; subsidie voor ons Energieloket; en de MKB-regeling.

4.4 Schets Regionale koers warmtetransitie

De warmtetransitie, het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving, speelt een belangrijke rol bij het behalen van de regionale doelstellingen die zijn vastgelegd in het Akkoord van Groenlo. Naast een gezamenlijk doelstelling zijn de 8 gemeenten in belangrijke mate afhankelijk van dezelfde uitvoeringscapaciteit bij energieloketten, de netbeheerder en installatie- en isolatiebedrijven. Daarbij zijn grote verschillen in aanpak en uitvoering een risico voor het draagvlak en het behalen van de regionale doelen. Dit wordt als onwenselijk gezien.

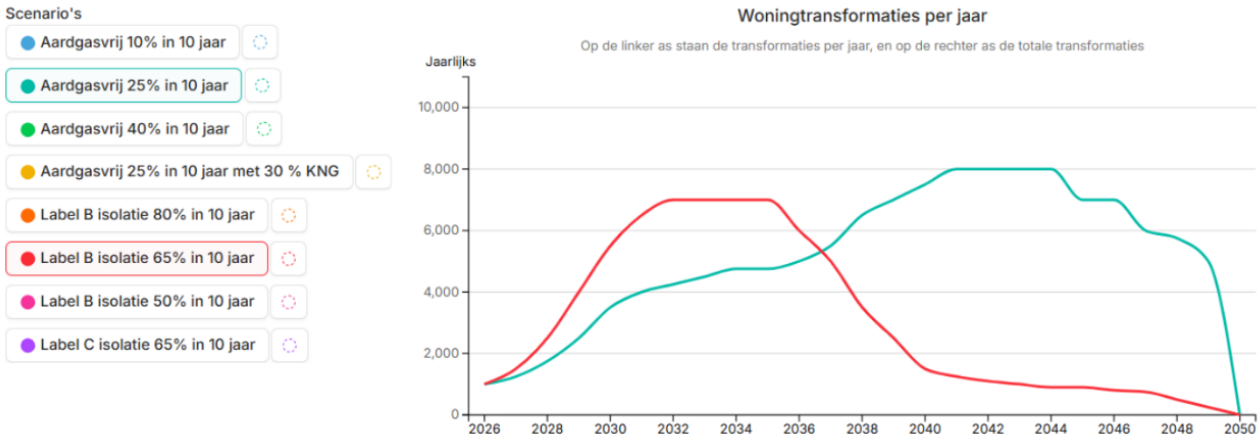
De verplichtte warmte-(koude-)programma's moeten 10 jaar vooruitkijken. Voor de warmtetransitie moeten we daarom over het tussendoel van het RU23 voor 2030 heen kijken. De huidige doelstellingen van RU23, met name voor speerpunten 1 en 2, bieden geen kaders voor het regionale pad.

Binnen de samenwerking wordt daarom gewerkt aan een 'regionale koers in de warmtetransitie'. Ambtelijk voeren we nu hierover de gesprekken. Deze regionale koers geeft beschrijving van de opgave waar de acht gemeenten gezamenlijk voor verantwoordelijk zijn, een gezamenlijk pad naar een fossielvrije gebouwde omgeving. De regionale koers zorgt daarnaast voor een harmonisatie van belangrijke uitgangspunten voor de warmtetransitie. Hierdoor kunnen inwoners en gebouweigenaren in de Achterhoek rekenen op dezelfde waarborgen en ondersteuning bij de overstap naar fossielvrije duurzame warmte.

De regionale koers geeft geen afdwingbare doelstelling maar beschrijft een koers waar de gemeenten samen verantwoordelijk voor zijn. Er zijn namelijk een groot aantal randvoorwaarden die buiten de directe invloedsfeer van de regio liggen. Zoals tijdige verzwaring van het elektriciteitsnet, toegankelijke financiering voor gebouweigenaren en voldoende uitvoering capaciteit bij installatie- en isolatiebedrijven.

[14] pMIEK 2.0 provincie Gelderland

Voorlopige voorkeursscenario's

Mogelijke aanscherpingen zijn:
Speerpunt 1:
Hier staat nu een doelstelling tot 2030. Deze doelstelling wordt aangescherpt naar een doelstelling voor 2035. Vooralsnog wordt gedacht aan het isoleren van 65% van de (koop)woningen die nu nog geen label b (of) beter hebben. Deze woningen moeten voldoende geïsoleerd worden voor verwarming met een warmtepomp. Dit gaat om circa 50.000 woningen. De haalbaarheid wordt nog verkend.

Speerpunt 2:
Ook hier wordt een aangescherpte doelstelling voor 2035 nagestreefd. Inhoudelijk speelt hybride waarschijnlijk geen (belangrijke) rol meer. We kijken naar het aantal woningen dat daadwerkelijk aardgasvrij is. Dit past beter bij de doelstelling van een fossielvrije Achterhoek. Ook hier gaat het om een percentage van de opgave. Er wordt gedacht aan circa 25% van de woningen die nog gebruik maken van aardgas. Dit gaat om circa 32.000 woningen. De haalbaarheid wordt nog verkend.

Uitgangspunten
Mogelijk worden ook regionale uitgangspunten vastgelegd rondom inzet van de aanwijsbevoegdheid zodat het niet uitmaakt in welke gemeente je woont. In de Achterhoek is voor iedereen op dezelfde manier duidelijk hoe en wanneer de aardgaslevering wordt uit gefaseerd.

Proces
De haalbaarheid van de aanscherpingen wordt nog verder uitgewerkt. Hier worden gesprekken over gevoerd met onder andere het Energieloket Achterhoek en netbeheerder Liander. Na ambtelijke afstemming kunnen de colleges van B&W besluiten de regionale koers ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraden.

De recente berichtgevingen van de netbeheerders over de steeds nijpendere situatie met netcongestie in het Flevopolder-Gelderland-Utrecht-netvlak (FGU gebied) legt nog duidelijker de spanning bloot tussen de verschillende maatschappelijke opgaves. De transportcapaciteit voor nieuwbouw gaat namelijk ten koste van de ruimte voor elektrificatie van warmtevoorziening en

mobiliteit. Dit vraagt om lastige keuzes in schaarste. Het is dan ook de vraag of het benodigde transitiepad technisch haalbaar is.

Wat vaststaat is dat alle scenario's opschaling van uitvoeringscapaciteit vragen. Deze opschaling is voorzien in doorrekeningen vanuit de Raad Openbaar Bestuur[15]. Steeds vaker wordt (mede door de VNG) gesignaleerd dat de ondersteuning aan decentrale overheden (mede via CDOKE) niet in balans is met de taken die aan haar zijn overgedragen[16]. Om onze rol in de warmtetransitie goed invulling te geven, zullen wij de komende tijd scherpe keuzes moeten maken over onze inzet.

4.5 8RHK Ambassadeurs

8RHK Ambassadeurs (gemeenschappelijke regeling) is een regionaal samenwerkingsverband in de Achterhoek waarin overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties (3O-samenwerking) gezamenlijk werken aan de toekomst van de regio. De 8RHK Ambassadeurs wil de Achterhoek versterken als aantrekkelijke, leefbare en economisch vitale regio, door samenwerking tussen publieke en private partijen te organiseren en te benutten. De samenwerking richt zich op opgaven zoals wonen, werken, innovatie, bereikbaarheid, leefbaarheid en verduurzaming. De 8RHK ambassadeurs heeft voor haar activiteiten en de samenwerking eigen kaders opgesteld.

Ruimtelijk Perspectief Achterhoek (RPA)[17]
Het Ruimtelijk Perspectief is een toekomstverhaal tot 2100 dat een richting geeft aan ruimtelijke keuzes. Voor de energietransitie zijn vooral deze punten relevant:

- Ruimte voor duurzame energie-oplossingen. Het perspectief benadrukt dat duurzame energie-oplossingen passend in het landschap noodzakelijk zijn om toekomstige leefbaarheid te borgen. Het gaat om het vinden van ruimtelijke balans tussen wonen, natuur, landbouw en energie.
- Water, bodem, klimaat en veiligheid als basis. Er wordt aandacht gevraagd voor klimaatbestendigheid (water, droogte, overstromingen), wat ook richting geeft voor de plaatsing van energie-infrastructuur en gebieden voor opwek.
- Regionale 3O-visie op lange termijn. De 3O-samenwerkingspartners gebruiken het perspectief als gezamenlijke input voor eigen toekomstige omgevingsvisies en ruimtelijke keuzes rondom o.a. inpassing van opwek en netinfrastructuur.

Regio-arrangement Achterhoek[18]
Het regio-arrangement is een afspraak tussen de provincie en de Achterhoek. Het geeft richtinggevende principes voor integrale ruimtelijke afwegingen in de regio. Relevante elementen voor de energietransitie zijn:

- Het document benoemt expliciet energievoorzieningen als onderdeel van de ordenende netwerken die regionaal moeten worden gepland.
- Dit principe bepaalt mede waar energie-infrastructuur en energieopwek het beste kunnen komen (bijv. beperkingen in kwetsbare gebieden, kansen bij robuuste structuren).

---

[15] Briefadvies Kosten decentraal klimaat- en energiebeleid 2025 | Raad voor het Openbaar Bestuur
[16] Voorkom stilstand op cruciale dossiers energietransitie | VNG
[17] https://**8rhk.nl**/ruimtelijk-perspectief-achterhoek/
[18] https://gelderland.stateninformatie.nl/document/13580661/1

- De energietransitie wordt gezien als onderdeel van een bredere welvaartsopgave: leefbaarheid, landschap, economie en duurzaamheid worden integraal afgewogen.

Regio Deal Achterhoek (2024–2028)[19]
De Regio Deal is een uitvoeringsinstrument waarin middelen en afspraken met het Rijk worden vastgelegd. Voor de energietransitie zijn vooral deze onderdelen belangrijk:

- Springplank: Slimme energiegemeenschappen. Onder de pijler duurzame economie valt een expliciete springplank gericht op slimme energiegemeenschappen (lokale energiecoöperaties, slimme netwerken).
- springplanken Innovatieve woningbouw & biobased bouwen. Deze ondersteunen energie-neutrale, circulaire en toekomstbestendige bouw, wat direct bijdraagt aan de regionale warmtetransitie.
- Regionale samenwerking als uitvoeringskracht. De deal stimuleert projectmatige samenwerking voor o.a. duurzame economie en energie-innovaties en vormt een kanaal voor 50% cofinanciering van projecten die bijdragen aan energiedoelen.
- Brede welvaart en duurzaamheid als centrale pijlers. De Regio Deal richt zich op leefbare gemeenschappen en duurzame economie, inclusief energietransitie in de gebouwde omgeving en regionale energie-infrastructuur.

Achterhoekvisie (Visie 2050)
De nieuwe Achterhoekvisie is nog in ontwikkeling en zal inhoudelijk samenhangen met het Ruimtelijk Perspectief. Beoogde vaststelling is met de nieuwe Achterhoek raad najaar 2026. De visie 2050 wordt uitgewerkt in drie ontwikkellijnen en een doorontwikkeling van de samenwerking.

- Toekomstbestendige economie (innovatie, mkb, talent). Innovatie rondom duurzame energie, circulaire economie en nieuwe technieken maakt deel uit van de koers richting 2050.
- Leefbare samenleving (wonen, bereikbaarheid, voorzieningen). Een leefbare regio vraagt duurzame warmteopties, betaalbare energierekeningen, en een goede ruimtelijke inpassing van opwek en netwerken.
- Ruimte in balans. Hoe we op een goede manier om willen gaan met onze schaarse ruimte.
- Sterkere 3-O-samenwerking (overheden, ondernemers, organisaties). Om inhoudelijke ambities waar te maken, wordt parallel gewerkt aan de doorontwikkeling van de huidige samenwerking en governance. De energietransitie vraagt om regionale samenwerking; deze wordt expliciet versterkt in de visie.

[19] https://8rhk.nl/regio-deal-achterhoek-2024-2028/